

מחוברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קי"ז | פרשת בשלח | תשפ"ג

ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון		
בגומת	כנסת השבת	איאת השבת	בגומת	כנסת השבת	איאת השבת	בגומת	כנסת השבת	איאת השבת	בגומת	כנסת השבת	איאת השבת
16:39	17:54	18:33	16:54	17:55	18:29	16:57	18:07	18:29	17:47	16:37	18:08

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:

חשיפה: מרן הגר"ח פאלאג'י - התנאי הראשון שצריך להתקיים בדרשן,

שהרצאתו תצליח... | עמ' כ"ג

סגולה: איך לזכות לפירות מתוקים - בנינים טובים | עמ' ב'

אקטואליה: שהחיינו על פירות חדשים - פרטי הדינים בזה למעשה | עמ' י"ג

השבוע בגליון:

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

מקניהם לחיל פרעה, שירדוף בהם אחרי בני ישראל. ומכאן למדנו "כשר שבמצרים הרוג, טוב שבנחשים רצוץ את מוחו".

חכמת חיים-בפרשתנו

מה תצק אלי - תפילתך כבר התקבלה

ויאמר ה' אל משה מה תצק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו (יד, טו). אונקלוס תרגם: 'קבלית צלותך'.

שכל את דיו ליישב קושיית הרמב"ן [וכן הוא בזה"ק], דמה שאלה היא זו: מה תצק אלי, הרי לעת צרה וצוקה כזאת האם החרש יחריש. על כן תרגם אונקלוס: 'קבלית צלותך' נראה שמפרש הקרא: מה שתצק כבר הגיע אלי, זה: קבלית צלותך-התקבלה תפילתך.

ארץ צבי - בפרשתנו

שקש קמאן גורם לציבור להתמוסס

וחם השמש ונמס (טז, כא).

בבית מדרש אחד היה שמש כילי וקמאן, שחם על השמן למאור בלילות, ועוד בתחילת הערב היה האור דועך, וקהל הלומדים היה מתפורז איש לביתו.

אמר על כך הרב דמתא בדרך צחות: דזהו מה

וכאן הבן שואל, מהיכן אנו למדים שנתנו מרצון. הלא יש להניח שפרעה לקח בכח מאלה שלא רצו לתת, גם היום בעולם הנאור, מחרימים מהאזרח הפשוט הגד בארץ, את כלי הרכב הדרושים לצבא בשעת חירום, וכל שכן בשלטון העריצות והכפייתי של ימי קדם. והתמיהה רבה אם נזכור שאלו שנסארו עם בהמותיהם אחרי מכת הברד, כונו ע"י התורה "הירא את דבר ה'". ולמה לחשוך בכשרים.

תירץ הגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, שאם לא היו נותנים ברצון ובהתנדבות, איך עלה בידי פרעה לאסוף את כל הבהמות והסוסים תוך פרק זמן כה קצר. וברור א"כ שכל בעלי הבהמה הזדרזו והביאו בעצמם ומרצונם את

כ"ב שנה דרש הרה"ק מרמינוב מידי שבת בשבת בפרשת המן

ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וגו' (טז, ד).

כ"ב שנים רצופים היה דורש הרה"ק רבי מנחם מנדל מרמינוב ז"ע בכל שבת קודש בפרשת המן, להוריד השפעת פרנסה על כלל ישראל.

ועל שער הספר מנחם ציון כתב הרה"ק רבי מנחם מנדל פענט בעל המראה יחזקאל מדעש וזה לשונו: "נודע לכל בעת שכאמר רשכבה"ג איש אלקים מו"ה מנחם מענדיל מרומנוב זללה"ה אמר תורה על פרשת המן שהשפיע השפעות טובות שפע ברכה והצלחה לכל בני ישראל, וכ"ב שנים דרש מידי שבת בשבתו על פרשת המן".

עטרת מנחם (אות קט)

מנין שנתנו מרצונם, אולי לקחו מידם בכח הזרוע?

ויקה שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים ושלשם על כלו (יד, ז). וברש"י ועמהם כל שאר הרכב, ומהיכן היו הבהמות הללו, אם תאמר משל מצרים, הרי נאמר וימת כל מקנה מצרים (שמות ט, י), ואם תאמר משל ישראל, והלא נאמר וגם מקננו ילך עמנו (שם י, כו), משל מי היו, מהירא את דבר ה', מכאן היה רבי שמעון אומר, כשר שבמצרים הרוג, טוב שבנחשים רצוץ את מוחו.

מסר אור החיים הקדוש לפרשת השבוע עמ' כ"ד

פניני אביר יעקב עמ' ו'

עם אדוניו, והיו ישראל נרפים ואינם מלומדים למלחמה. הלא תראה כי עמלק בא בעם מועט, לולי תפלת משה היה חולש את ישראל. והשם לבדו שהוא עושה גדולות (איוב ה, ט) ולו נחננו עלולות (ש"א ב, ג) סבב שמתו כל העם היוצא ממצרים הזכרים, כי אין בהם כח להלחם בכנענים, עד שקם דור אחר דור המדבר, שלא ראו גלות והיתה להם נפש גבוהה.

אבן עזרא

את ישועת ה' וגו' ה' ילחם לכם ואתם תחזקו (יד, יג-יד). כי אתם לא תעשו מלחמה, רק תראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום.

יש לתמוה, איך יירא מחנה גדול של שש מאות אלף איש מהרודפים אחריהם, ולמה לא ילחמו על נפשם ועל בניהם?

התשובה, כי המצרים היו אדונים לישראל, וזה הדור היוצא ממצרים למד מנעוריו לסבול עול מצרים ונפשו שפלה, ואיך יוכל עתה להילחם

שנאמר בפרשת השבוע "וחם השמש ונמס" אם השמש אם בבחינת חם שנהרג על פחות משה פרוטה, הרי "ונמס" הקהל מתמסמס והולך.

מדוע פחדו מחנה של שש מאות אלף מהמצרים הרודפים אחריהם

ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו

סגולת השבוע

סגולה נפלאה לזכות לפירות מתוקים - בנינים טובים

דבר בעתו מה טוב לקראת חמשה עשר בשבט שכל אחד רוצה לזכות לפירות מתוקים בנינים טובים ישרים יראי ה' ולתמידי חכמים וברוכים במידות טובות, להביא לקט קט מצדיקי הדורות על הצורך והסגולה שיהפילו האבות על הבנים.

מסופר, על אברך אחד שנכנס אל הרה"ק הפני מנחם ז"ע, וביקש שיזכה לילדים טובים, אמר לו הפני מנחם את המשל המובא בחז"ל (תענית ה, ב) על ההלך במדבר שמצא אילן ומעיין תחתיו ואמר: "אילן אילן במה אברכך, פירותיך מתוקים צלך נאה ואמת המים עוברת תחתך" והוסיף: בכדי לזכות ל"פירותיך מתוקים", ילדים טובים, צריך שיהיה "אמת המים עוברת תחתך", דהיינו לשפוך דמעות הרבה בתפילה על דבר זה (הפני מנחם ח"א עמ' שט).

בספר שבט מוסר (פרק כ אות יב) כתב זה לשונו: "יהא אדם זהיר להתפלל תמיד על זרעו ועל זרע זרעו מעתה ועד עולם שלא יצא ממנו פסול, כמו שאמר בספר 'שני לוחות הברית' (של"ה הק') וז"ל: מעשה בחסיד אחד שהתפלל תמיד בחצות הלילה בבכיה, שלא יצא ממנו שום פסול, וזכה ששבעת בניו היו תלמידי חכמים גדולים, ובכל מקום שמזכיר בתפלתו יראת השם, יהי כונתו בליבו על זרעו ועל זרע זרעו, כגון 'ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך וכהאי גונא' עכ"ל.

בהגהות עטרת זקנים (או"ח סימן מ"ז) כתב בענין תפילת ההורים וז"ל: "ותמיד תהיה תפילת האב ואם שגורה בפיהם, להתפלל על זרעם שיהיו לומדי תורה וצדיקים ובעלי מידות טובות, ויכוון מאד בברכת 'אהבה רבה', וכן ב'ברכת התורה' כשאומר 'ונוהי אנתנו וצאצאינו וכו' וכן בתפילת 'זבא לציון' כשאומר 'למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה' בכל מקומות אלו יעשה תפלתו קבע על בניו שיהיו לומדי תורה, וכ"כ השלה"ק שער האותיות אות ד' וכן הובא במשנה ברורה סימן מ"ז ס"ק י'.

ונחתום בסיפור מרטיט: בספר מגדל דוד (עמ' נה) הובא: שהאחים הקדושים הרבי רבי אלימלך מליזנסק והרבי רבי זושא מאניפולי זצ"ל כשהלכו בגלות, שאלו את אמו של הרה"ק ר' דוד מלעלוב צוק"ל היאך זכו לכזה בן גדול וקדוש? וענתה שאביו ר' שלמה, בכל שבת כשמזמר "יצוה צור חסדו" בהגיעו ל"הרחמן הוא יברך את עמו בשלום ויזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות", אף שהינו יהודי פשוט, הריהו תמיד בוכה מאוד ומתמוגג בדמעות שלישי עד שמתעלף לגמרי! ולכן זכה לכזה בן.

נביאים וכתובים מאידים כבודיה

מהדורת כ"ץ

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

ובנין עומדים באמצע הלילה ברחוב ואתה מתאכזר עליהם, ומחמיר עליך חומרות יתירות.

אני לא התרגשתי מצעקותיו, הודיתי לו על שהביאני עד הלום, ואמרתי לו שהוא לא מחוייב להחזיר אותי לרכבי ולמשפחתי. היהודי החילוני אמר לי, שלמען בני ואשתי כן יקח אותי לתחנה אחרת. שם ב"ה כבר היה תחנה שומר שבת, לקחתי דלק, והלה החזיר אותי לרכבי, ואכן הרכב פעל כראוי. הודיתי לו עד מאד, לקחנו מספרי טלפון זה מזה, וכל הענין נשכח משנינו.

עברו כמה שנים, אביו של האיש החילוני מת, הוא היה עשיר גדול, והאיש חיכה לקבל את הירושה הגדולה. כשהוא נכנס להעורך דין, אמר לו העורך דין, יש לי שתי בשורות עבורך, בשורה אחת היא בשורה טובה, והבשורה השנייה היא בשורה שאינה טובה. הבשורה הטובה היא, שאביך היה בעל נכסים גדול עד מאד, והשאיר ירושה גדולה ועצומה, מעות ונכסים, בנינים ושטחים וכו' וכו', והבשורה שאינה טובה היא, שאביך היה מקודם יהודי חרדי לכל דבר, ורק לאחר המלחמה לא החזיק מעמד וירד מדרך התורה, אך עתה לפני מותו בא עליו פחד גדול מיום הדין, ולכן כתב בצוואה שמחצית מהירושה יהיה עבורך, והמחצית השנייה יתנו לשומר תורה שיחזיק מהממון אברכי כולל שיוכלו ללמוד ולחיות בהרחבה, כדי שזה יהיה לו לזכות גדול בבית דין של מעלה. זאת אומרת, שמחצית הירושה נאבד ממך.

היהודי החילוני התחיל לחשוב שעות על גבי שעות איזה יהודי חרדי אני מכיר, עד שנזכר בסיפור שקרה לפני כמה שנים, עם האברך החרדי שמסר נפשו למען קדושת השבת, והיה מוכן להפקיר את עצמו ואת אשתו ובניו באמצע הלילה, הכל למען קדושת השבת, ושמה מאד שנזכר מהיהודי הזה, שלדעתו הוא החרדי ביותר מכל החרדים. מיד חיפש את מספר הטלפון שלו, והתקשר אליו. כמובן שברגע הראשון לא קלטתי עם מי אני מדבר, עד שהלה הזכיר אותי מה שהיה לפני כמה שנים בדרך חזרה מצפת, ואכן נזכרתי ממנו, ואמר לי שהוא רוצה להיפגש עמי, קבענו זמן ומקום ונפגשנו, ואכן העביר לי מחצית הירושה של אביו ואמר לי לפתוח כולל עם הממון הזה, אך בתנאי שאני גם יקח לעצמי מילגה מכובדת כמו מנהל עבודה, כדי שאוכל להעניק להאברכים בלב שלם את ממונם מדי חודש בחודשו.

זה סיפור נפלא ביותר, וממש רואים מזה כמו ביאור החוזה מלובלין עה"פ "אשרי אדם עוז לו בך מסילות בלבבם", שבזכות שהוא עשה מצוה בסתר, בלשון יחיד, הוא זכה ע"י לעשות מסילות בלבבם, להחזיק כולל שלם שלומדים ועוסקים בתורה מדי יום ביומו מתוך הרחבה גדולה.

(גל' משנת השבוע - מפי כ"ק אדמו"ר מאונגוואר-בורו פארק)

מלא העמר למשמרת לדורתיכם:

התקש שלא לקחת דלק מתחנה המחללת שבת... עד לסוף הטוב של החזקת כולל חשוב עם מילגה מכובדת

עשרים אברכי הכולל לא היו יכולים להבין מהיכן יקח זה חי, מהיכן יש להאברך כל כך הרבה כסף ליתן להם מילגה מכובדת כזה מדי חודש בחודשו. כעבור שנה וחצי מפתחת הכולל, קרב ובא חג הפורים, והחליטו האברכים שבפורים הזמן גרמא לברר את הסוד הכמוס, מהיכן נובע הכסף המרובה...

ביום מן הימים נודע בעיר בית שמש שנפתח כולל חדש שמשלמים שם מילגה מכובדת ביותר. יהודי פשוט פתח את הכולל והיפך אברכים חשובים. כשהאברכים שמעו את סכום המילגה שהוא מבטיח ליתן מדי חודש, קפצו על המציאה ונכנסו לכולל החדש. אך לבם עוד לא היה בטוח בזה, כי הוא היה נראה כאברך פשוט, ומנין יהיה לו לשלם כל כך הרבה מדי חודש בחודשו, ולכן עוד לא הודיעו בכולל שלמדו עד עתה שהם עוזבים את הכולל, רק חשבו לעשות נסיון.

כשהגיע ראש חודש, שמחו עד מאד בראותם שהאברך מקיים דיבורו ונותן להם המילגה המכובדת כמו שהבטיח. עבר עוד חודש ועוד חודש, ובכל חודש עמד בדיבורו ושילם להם כל הסכום.

עשרים אברכי הכולל לא היו יכולים להבין מהיכן יקח זה חי, מהיכן יש להאברך כל כך הרבה כסף ליתן להם מילגה מכובדת כזה מדי חודש בחודשו. כעבור שנה וחצי מפתחת הכולל, קרב ובא חג הפורים, והחליטו האברכים שבפורים הזמן גרמא לברר את הסוד הכמוס, מהיכן נובע הכסף המרובה.

וכך הוי, כל אברכי הכולל עלו לביתו ביום הפורים ודאגו שישתה עוד ועוד עד דלא ידע ... כשראו שלבו טוב ביין יצאו כולם והשאירו רק אברך אחד שקרוב אליו ביותר. האברך הזה ניגש לראש הכולל והתחנן בפניו, תגלה לי את הסוד, מהיכן יש לך לשלם לנו כל חודש באופן מכובד כזה. בתחילה הראש כולל לא הסכים לספר, עד שהבטיח לו שהוא לא יספר את זה לאף אחד, או אז נתרכך לבו והתחיל לספר:

אמי מורתי גרה בצפת, ואילו אני גרתי בבית שמש, וכמעט לא יצא לי לבקר בביתה, כי יש לי ב"ה הרבה ילדים, והוא הוצאה גדולה לנסוע עם כולם עד העיר צפת. בכל פעם שאמי מורתי ביקשה ממני לבוא אצלה על שבת לצפת, מצאתי איזה תירוץ איך להתחמק ממנה. עד שפעם אחת כבר לא נשאר לי שום תירוץ, ואמרתי לה שאני מגיע על השבת הקרובה. וכך הוי, שכרתי טנדר ונסעתי עם כל המשפחה לצפת, והיינו שם כל השבת.

במוצאי שבת כשנסענו חזרה לבית שמש, היה זה באמצע הלילה, כשפתאום נעצר הרכב ולא הצלחתי להיזוז, ניסיתי עוד פעם ועוד פעם אך זה לא הולך, עד שהבנתי שפשוט נגמר הדלק וצריכים לנסוע לתחנת דלק להביא דלק חדש. הייתי אובד עצות, אנתנו באמצע הדרך באמצע הלילה כשאין שום רכב עובר כאן, ואנא אני בא.

פתאום ראינו רכב עובר, בפנים הרכב ישב יהודי חילוני שאינו שומר תורה ומצוות רח"ל. כשהלה ראה אותי ואת כל משפחתי עומדים באמצע הלילה ברחוב מחוץ לרכב, ריחם עלי ושאל אותי מה קרה, ולקח אותי עם רכבו לתחנת דלק הכי קרובה, כדי שאוכל לקנות שם דלק, ואז יחזיר אותי לרכבי ומשפחתי.

נסענו כרבע שעה ומצאנו תחנת דלק, אך עד מהרה חזרתי אליו ואמרתי לו, אני לא יכול לקחת מכאן דלק, כי כתוב כאן שזה פתוח שבעה ימים בשבוע, ונמצא שהדלק שהכינו לי הוא מעשה שבת, ומעשה שבת אסור בהנאה. הלה התחיל לצעוק עלי קולי קולות, מה אתך, זה פיקוח נפש, אשתך

נסענו כרבע שעה ומצאנו תחנת דלק, אך עד מהרה חזרתי אליו ואמרתי לו, אני לא יכול לקחת מכאן דלק, כי כתוב כאן שזה פתוח שבעה ימים בשבוע, ונמצא שהדלק שהכינו לי הוא מעשה שבת, ומעשה שבת אסור בהנאה. הלה התחיל לצעוק עלי קולי קולות, מה אתך, זה פיקוח נפש, אשתך ובניך עומדים באמצע הלילה ברחוב ואתה מתאכזר עליהם, ומחמיר עליך חומרות יתירות...

מתבשם מהנוף, מתענג על מראה הפירות ונהנה משאון המים המפכים. חלפו חודשיים. יום אחד ניגש אליו אדם ממכריו, ובארשת פנים קודרת אמר לו: "המקום ימלא את חסרונוך". אוזניו של ישועה הזדקפו בתמיהה. "מה אמרת?", שאל.

"גש אל הפרדס שלך", אמר האישי, "תראה בעצמך!". ליבו של ישועה החסיר פעימה. הוא עלה על סוסו ופתח בדהרה. בהגיעו אל הפרדס נדהם לגלות כי שני המעינות פסקו מנביעתם, האדמה חרבה ועלי העצים מעידים כי הם סובלים מיובש. "איפה המים?", זעק בחרדה.

תוואי המעינות נראה עתה כמו בקעים צחיחים. ישועה ההמום לפת את ראשו בידיו כלא מאמין. בלי המעינות, כל השקעתו הגדולה יורדת לטמיון. בצר לו פנה לביתו של רבי חיים בן-עטר, האור החיים הקדוש. על אף גילו הצעיר, שמו כבר יצא לתהילה כמחולל ישועות.

ישועה לא דקדק כל-כך בקיום התורה והמצוות, אך ברגעים קשים נהג להיוועץ בצדיק ולבקש את ברכתו. שבור ורצוף נפל לרגליו, ובקול בוכים תינה את מצוקתו: הפרדס כולו בסכנת אבדון.

"הירגע נאו", ביקש הצדיק להשקיט את סערת רוחו של האישי. "הבה נשב ונשוחח בנחת". הוא מזג כוס והושיטה לעבר האורח. "שתה בבקשה", אמר לו במאור פנים.

ישועה היה צמא. משעות הבוקר לא באו מים אל פיו. שעות רבות התרוצץ בפרדסו תחת השמש הקופחת, מנסה להבין את פשר התופעה המוזרה. הוא נטל את הכוס, קירבה לפיו, ובבת אחת גמע את תכולתה. הוא לא בירך 'שהכול נהיה בדבר' קודם השתייה ולא 'בורא נפשות' אחריה.

עווית כאב עלתה על פניו של רבי חיים. "אכן, נדע הדבר!", קרא מנהמת ליבו.

"מה הכוונה?", תמה האורח.

"עכשיו הבנתי את הסיבה שבעטייה יבשו המעינות", אמר הצדיק. "יש שתי ברכות שמברכים על שתיית מים: 'שהכול קודם השתייה', ו'בורא נפשות' לאחריה. הנביא ישעיהו אומר: 'וְיִשְׁאַבְתֶּם מִיַּם בְּשִׁשׁוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה' (ישעיהו יב, ג). המילה 'בששון' היא ראשי תיבות: ברכות שתיים, שהכול ובורא נפשות – יהיו מעיינות ישועה. כלומר, הכרת התודה לבורא העולם על השפע שהוא נותן לנו, היא התנאי לקיומו".

העשיר קימט את מצחו במחשבה, ואז ניצת בעיניו זיק של הבנה. הוא השפיל מבט אל כוס המים הריקה והמתין למוצא פי הצדיק. "הקשב לדבריי", הוסיף רבי חיים ואמר, "משעה שיחזרו המעינות לנבוע, עליך להשיגה שכל יהודי שמבקש בפרדסך ומבקש ללגום ממי המעינות, יברך את שתי הברכות האלה".

ישועה הנהן בהכנעה. לא חלפו עשרים וארבע שעות, וכבמטה קסם – המים החלו לבצבץ בקרקעית המעינות. תחילה בקילוח דק, ואט-אט גבר והיה לזרימה קולחת, שהחזירה את החיים לפרדס.

ישועה מילא את הצעת הצדיק, והעמיד שומר שתפקידו להזכיר לכל יהודי לברך את שתי הברכות על המים. יהודי המקום אף נתנו שם למעינות האלה – 'מעיינות חיים', על שמו של 'אור החיים' הקדוש, וידעו לספר כי מימיהם נושאים סגולות ריפוי מיוחדות.

(גל' שיחת השבוע, על-פי 'אוצר המכתבים' לרבי יוסף משאש)

ישועה הנהן בהכנעה. לא חלפו עשרים וארבע שעות, וכבמטה קסם - המים החלו לבצבץ בקרקעית המעינות. תחילה בקילוח דק, ואט-אט גבר והיה לזרימה קולחת, שהחזירה את החיים לפרדס

אַמַּת הַמַּיִם עוֹבֶרֶת תַּחְתֶּיךָ:

אחרי עיסקה מוצלחת של פרדס מניב, גילה לחרדתו שהמעין יבש - עצת הצדיק שהחזירה את המים...

שני הסוחרים צללו לפרטי החוזה, התפלפלו בסעיפיו, ולבסוף לחצו ידיים ונפרדו מרוצים: הערבי יצא ובידו המזומנים הנחוצים לו להיחלצות מן התסבוכת הכלכלית שבה שקע, והיהודי קיבל את הפרדס היוקרתי.

עם שחר מיהר ישועה אל הפרדס שרכש. הוא פסע בשביליו, ושאף אל ריאותיו את הניחוחות המשכרים. "כל זה שלי!", הרהר בעליצות, בעודו מתבשם מהנוף, מתענג על מראה הפירות ונהנה משאון המים המפכים.

חלפו חודשיים. יום אחד ניגש אליו אדם ממכריו, ובארשת פנים קודרת אמר לו: "המקום ימלא את חסרונוך". אוזניו של ישועה הזדקפו בתמיהה. "מה אמרת?", שאל.

"גש אל הפרדס שלך", אמר האישי, "תראה בעצמך!". ליבו של ישועה החסיר פעימה. הוא עלה על סוסו ופתח בדהרה. בהגיעו אל הפרדס נדהם לגלות כי שני המעינות פסקו מנביעתם, האדמה חרבה ועלי העצים מעידים כי הם סובלים מיובש. "איפה המים?", זעק בחרדה.

"באתי להציע לך עסקה", אמר מחמוד אבו-סלמן לישועה שפורטש, שכנו, כשזה פתח לפניו את הדלת. "אשמע בשמחה", נענה המארח, והוביל את שכנו אל הטורקלין המפואר. השניים שקעו בכורסאות הנוחות, והעשיר היהודי כיבד את עמיתו בקפה מהביל ובדברי מתיקה.

"ניגש ישר לענייני", פתח השכן, מדלג על שלב דברי הנימוסים ואינו מתאמץ להפיג את העננה השורה על פניו. "מה קרה, ידידי?", שאל ישועה, בנימה דאוגה. בין השניים שרתה ידידות ארוכת שנים, בשל מגוריהם המשותפים בשכונת היוקרה בעיר סאלי שבמרוקו והיותם עתירי נכסים.

"אני מציע לך לקנות את הפרדס שלי", הטיל מחמוד את הפצצה. "מה? השתגעתי?!", נזעק היהודי. "מי מוותר על שכיית חמדה שכזאת?!"

בתוך נכסיו של מחמוד בלט פרדס שופע, שהתברך בשני מעיינות, שנבעו משני צדדיו וסיפקו לו מים זכים בשפע. עצי הגן הניבו פירות משובחים ועסיסיים, שהיו סחורה מבוקשת בשווקים.

"נקלעתי לקשיים", השיב השכן בעצב. "האמן לי, הפרדס הזה יקר לי מכל נכסיי, אך אין לי ברירה. העדפתי לפנות אליך, כי אני סומך על יושרך ותבונתך, ומאמין שבמהרה נוכל לסכם את העסקה".

ישועה עלעל במסמכי הבעלות, ולא הזדקק למחשבה רבה. אמנם המחיר שאבו-סלמן דורש תמורת הפרדס אינו נמוך, אבל ערכו של הנכס גבוה הרבה יותר.

שני הסוחרים צללו לפרטי החוזה, התפלפלו בסעיפיו, ולבסוף לחצו ידיים ונפרדו מרוצים: הערבי יצא ובידו המזומנים הנחוצים לו להיחלצות מן התסבוכת הכלכלית שבה שקע, והיהודי קיבל את הפרדס היוקרתי.

עם שחר מיהר ישועה אל הפרדס שרכש. הוא פסע בשביליו, ושאף אל ריאותיו את הניחוחות המשכרים. "כל זה שלי!", הרהר בעליצות, בעודו

מזרח אירופה, העושה את דרכו אל ארץ החלומות של המזרח התיכון. הוא הסתובב לאחור כדי לבדוק מדוע הכפתור החשמלי אינו נענה לו להסיט לאחור את מסעד הכסא, והשערתו התאמתה נוכח שתי שיני נחושת בוחקות בקדמת פיו.

עיני נתקלו בעיניו, וחיוך רחב התפרש על פניו. לא היה לי ספק כי זו לו הפעם הראשונה שהוא נוסע במטוס. הוא נהנה מכל רגע, לא חדל לפתוח את מגש האוכל, להרכיב את האוזניות, לסובב את ידיות המושב על צידו, והוא לא בא על סיפוקו עד ששלף את שמיכת הצמר הגינחה מתוך אריות הניילון ופרש אותה לצידו.

משהתמקם היטב, רשרש שוב בשקיותיו, שלף תפוז ואגס והחל לטפל בהם. עוד בטרם היה סיפק בידו לנגוס בפלח תפוז עסיסי, נפתח וילון מהודר ועגלה גדושה במזון מהביל התקדמה לעברנו. הריח היה נפלא. הוא שמט את תפוזו ואת תפוזו, צקצק בלשונו והמתין בשקיקה. גן עדן בשמים.

הדייל התקרב לעברנו, ואני כבר ידעתי כי הסיפור עומד להסתיים.

- אדוני! הראה לי את כרטיסך, בבקשה. הלה פשפש בשקיותיו, חילץ לרווחה צרור ניירות מתוך שקיק לפוף בגומי והושיט לדייל את

שביקש, בעוד עיניו נשואות. - עליך לרדת למטה. כיצד הגעת לכאן? באנגלית רצוצה הסביר האיש, כי זמן מה אחר שהחלה הטיסה, ביקש לטייל במטוס ולסייד בו וכך מצא עצמו כאן, והוא חייב לציין ביזושר כי הנאתו מושלמת. אין לו כל טענות.

האיש עשה רושם עדין, והדייל הסביר לו בסבר פנים יפות, כי על כרטיסים במחלקה הראשונה משלמים סכום גבוה יותר. אתה שילמת עבור נסיעה במחלקה הרגילה. אתה יושב במקום שאינו שלך - אנא ארוז את שקיותיך, חפציך ומטלטליך וחזור למקומך.

הברנש לא היה מסוגל להפרד מגן העדן הקסום אליו נקלע. באצבע צהובת ניקוטין הורה על כיס חולצתו, ממנו בצבצו שטרות שונים באי סדר, וניסה לפייס את הדייל כי הוא מוכן לשלם כעת עבור תוספת המחיר, לא לפני שהדגיש וציין, כי לדעתו אינו צריך לשלם את המחיר המלא, כי הוא לא ישב כאן מתחילת הטיסה...

הדייל לא הסכים. רד למטה בבקשה.

- מדוע? אני מוכן כעת לשלם את מלוא המחיר?! - אדוני! כאן בשמים לא עושים עסקים; רד למטה בבקשה. אצל סוכן הנסיעות שלך היית צריך להסדיר את מקום ישיבתך. כאן כל אחד יושב במקום שאותו הוא רכש בעת שהסדיר את נסיעתו. רד למטה בבקשה.

הכסא שלפני הפך שוב מיותר. על רקע פסיעותיו הכבדות של ההלך, הדהד באוזני משפט הסיוס של הדייל: כאן בשמים לא עושים עסקים. נזכרתי בהתרגשות בשיעור הדף היומי הקבוע בו אני משתתף. לפתע הפכה טיסתי ומטרתה למשהו משני, שצריך לגמור מהר ולסיים, כדי להספיק עוד שיעור ב"דף היומי", להכין לעצמי מקום טוב, שם למעלה. כי כשמגיעים לשמים, כבר מאוחר.

"בשמים לא עושים עסקים". הוא צודק הדייל.

(גליון מאורות הדף היומי)

אם אֶסֶק שְׁמַיִם:

הלך המאלף מהנוסע במטוס שהתיישב במחלקה הראשונה ואילצו אותו לשוב למקום הרגיל-בשמים כבר לא עושים עסקים...

האיש עשה רושם עדין, והדייל הסביר לו בסבר פנים יפות, כי על כרטיסים במחלקה הראשונה משלמים סכום גבוה יותר. אתה שילמת עבור נסיעה במחלקה הרגילה. אתה יושב במקום שאינו שלך - אנא ארוז את שקיותיך, חפציך ומטלטליך וחזור למקומך.

הברנש לא היה מסוגל להפרד מגן העדן הקסום אליו נקלע. באצבע צהובת ניקוטין הורה על כיס חולצתו, ממנו בצבצו שטרות שונים באי סדר, וניסה לפייס את הדייל כי הוא מוכן לשלם כעת עבור תוספת המחיר, לא לפני שהדגיש וציין, כי לדעתו אינו צריך לשלם את המחיר המלא, כי הוא לא ישב כאן מתחילת הטיסה...

הדייל לא הסכים. רד למטה בבקשה.

"אני חושב שיהיה לכם מה לעשות עם הסיפור הזה". כך הוא פותח את מכתבו, המוקלד בקפדנות על נייר מהודר הנושא בגאון את הלוגו של התשלובת בראשה הוא עומד.

הטייס הגביר את זרימת הדלק לעבר המנועים האימתניים. הללו הגיבו ברעש מחריד אזניים והרימו אל על חמש מאות אנשים.

השענתי את ראשי לאחור, על הכורסה הנוחה במחלקה הראשונה. עיני שזפו את הפאר והחידושים האחרונים שנערכו במחלקה הראשונה לרווחתם של הנוסעים, ומצאתי סיפוק מה בעובדה שהכסא שלפני מיותר. לא חסר שם מקום במחלקה הראשונה, אבל עוד מירווח לא יזיק.

עצמתי את עיני, וכמנהגי בשנים האחרונות העברתי בראשי תמונות מן העבר הרחוק שנדמה כאילו היה רק אתמול. התחלתי כטפסן על פיגומים, עבדתי מבוקר ועד ערב ברציפות ומשכורתי הדלה לא בלמה את המרץ והעניין הרב שגיליתי בעבודתי. במהלך עבודתי פיתחתי רעיונות שונים להאצת קצב העבודה ולהפחתת עלויות, עד שהחלטתי לפרוש מעבודתי כשכיר ולהיות עצמאי. שנים חלפו וכיום ברשותי מערכת מסועפת של מפעלים שונים בתחומי הבנייה.

התעוררתי לקול רחשן של שקיות שהתחככו זו בזו. מאן זהו נבר בהן, פלש ביניהן ובתוכן וחיפש אחר דבר מה. הוא ישב לפני, על הכסא שהיה פנוי.

גבר בשנות הארבעים לחייו, לפי מראהו שיערתי כי מוצאו באחת ממדינות

פנינים על הפרשה:

בלשון התרגום נשברות הקליפות

והנה, ידוע כי לשון התרגום משפיל את הסטרא אחרא מאוד, וכמבואר בדברי הזוהר הקדוש (ח"ב דקכ"ט ע"ב): "קדושתא דא, איהו סלקא בכל סטריין, לעילא ותתא ובכל סטרי מהימנותא, ותברא מנעולין וגושפנקן דפרזלא, וקליפין בישיין לאסתלקא יקרא דקדושא בריך הוא על פלא, ואנן בעינן למימר לה בלישנא דסטרא אחרא, ולא תבא בחילא תקיף, אמן יהא שמייה רבא מברך, בגין דיתבר חילא דסטרא אחרא, ויסתלק קדושא בריך הוא ביקריה על פלא [קדושה זו אינה כשאר הקדושות שהם משלישים. אבל קדושה זו היא עולה בכל הצדדים, למעלה ולמטה ולכל צדדי האמונה, ושוכרת מנעולים וחותמות של ברזל וקלפות רעות להעלות את כבוד הקדוש ברוך הוא על הכל, ואנו רוצים לומר אותה בלשון של הצד האחר ולהשיב בכח חזק: אמן יהא שמייה רבא מברך, כדי שישתבר כחו של הצד האחר, ויתעלה על הקדוש ברוך הוא בכבודו על הכל".

לכן בסיום אמירת השירה אומרים את הפסוק המסיים אותה בלשון תרגום, כדי לעשות הרמה גדולה לשכינה ושבר לסטרא אחרא.

מוסרי פרשת המן

ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורת אים לא (שמות טז, ד)

התבוננות באוכלי המן מביאה לביטחון

לא קלה היא דרך הביטחון, ורבים המונעים את האדם מלבטוח בה באמת. אך העצה הגדולה לזכות במידה זו, היא התבוננות בהנהגת ה' עם בני ישראל במדבר, שהאכילם

כפילות הפסוק ואמירת התרגום

ה' ימלך לעולם ועד (טו, יח)

ביאור טעם המנהג

נהגו ישראל לומר בכל יום ויום את פרשת שירת הים, בסיום פסוקי דזמרה שבתפילת שחרית, ובכך הם מזכירים את חסדי ה' עימם מאז ועד עתה. רבינו זי"עא (פיתוחי חותם, בשלח) מפרש את טעם המנהג לכפול את הפסוק ה' ימלך לעולם ועד, ועוד להוסיף עליו את לשון התרגום: "ה' מלכותה קאם לעלם ולעלמי עלמיא". טעם כפילות אמירת הפסוק בתפילה, ושילושו באמירת התרגום, יתבאר לפי האמור בדברי רבותינו זכרונם לברכה (פרי עץ חיים שער הזמירות פ"ו), כי בשירת הים ישנן שמונה עשרה שמות הו"ה, וחשובונן לא ימצא כי אם על דרך זו של אמירת הפסוק שנים מקרא ואחד תרגום.

היה הווה ויהיה

טעם נוסף לתרגום הפסוק, משום שבלשון הקדוש נאמר בלשון עתיד: "ה' ימלך", ומשמע שעתה אינו מלך חלילה, לכן מדגיש התרגום ואומר כי מלכותו קיימת ועומדת, אלא שתתקיים לעולם ולעולמי עולמים, הרומזים להיות הווה ויהיה.

שבירת הסטרא אחרא בלשון תרגום

טעם שלישי יתבאר, לפי מה שנתפרשה השירה למעלה על ענין נצחון השכינה הקדושה וחילותיה על הסטרא אחרא ובנותיה, ובכל יום ויום באמירת השירה מתחדש עליו השכינה, וממילא נשברת הסטרא אחרא. ובלשון התרגום נשבר מאוד כוחה של הסטרא אחרא, כפי הידוע שמטעם זה נתקן הקדיש בלשון ארמית, כדי לשבר שלשלאות של ברזל של הקליפות והסטרא אחרא.

עצות וסגולות:

ענייני שבת קודש (ה')

כל אחד יכול לשמור שבת

והנה אין כל אדם זוכה לתורה ולמעשים טובים, באמת שבת קדש שזה לכל נפש פקטון כגדול שיך לזכרו ולשמרו, לכן בעל תשובה הבא לתקן אשר עות צריך לשמר שבת כהלכתו לפי שבו עליו השכינה, ובזה ונרצה לו לכפר עליו, ובא הרמז על נכון בראשית ראשי תבות 'בשבת שכינת אל רם תתעלה יותר'.

(נגזי המלך שם)

צריך לחזור ולטבול בשבת בבוקר

כתב רבנו האר"י ז"ל (שעה"כ ענין קבלת שבת), דבלייל שבת מקבל אדם תוספת נפש רוח ונשמה מצד הלילה, וביום מקבל תוספת נפש רוח ונשמה מצד היום, והיום עדיף מהלילה. ולפיכך כתב (שם דרושי קידוש ליל שבת), אף אם טבל בערב שבת יחזר ויטבל בשחרית, משום דקדושת היום עדיפה.

(נגזי המלך, תיקון השכינה אות נד)

בשמירת שבת השווה אותנו לכבודו יתברך

ובנתינת השבת השווה אותנו עם כבודו יתברך, דכמו שהוא שבת גם אנחנו צוה לנו להיות שובתים להדמות לו יתברך (דב"ר א כא). והו מעלת שבת שגדולה ממעלת המן, דבמן לא נחשבנו כי אם כמלאכים, ובשבת נחשבנו דגמא דכבודו יתברך. (בגדי השרד, ד"ה אילו נתן)

יקדש גופו להיות מרכבה לשכינה

הישראלי צריך לקדש גופו כדי שיהיה מרכבה לשכינה, לפי שבצלם אלהים עשה את האדם, וצריך שיקדש עצמו עד מאד כדי שתחול קדושה עליונה עליו ויהיה מרכבה לשכינה, וכמו שנאמר (שמות כה ח) וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְכֶם, וְהִכְנַנְתִּי שִׁיִּקְדִישׁוּ אֶת גּוֹפְכֶם כִּרְאוּי כְּדֵי שֶׁתִּשְׁרָה קְדֻשְׁתִּי עֲלֵיכֶם.

(מעגלי צדק, אות ר"ש, ד"ה ראשך)

בכל יום צריך לזכור את יום השבת

בכל ששת ימי החל צריך אדם לזכור יום השבת, כמו שכתוב (שמות כ ח) זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ, דהיינו שיזכר השבת בכל יום ויום. ובזה יהיה נזהר בששת ימי החל להתעסק במצוות ולהתרחק מן העברות, כדי שתחול עליו קדושת שבת.

(מחשוף הלבן פרשת קדושים, ד"ה קדושים תהיו)

בכל יום יש הארה מתוספת נר"ן של שבת

ובכל יום יום מימי השבת מקבל האדם הארה מתוספת נפש רוח נשמה שבאו בשבת, וכך הוא סדרן, ביום ראשון בשבת נשארה באדם הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה, וביום שני נשארה בו הארה מתוספת הרוח של שבת שעברה, וביום שלישי נשארה בו הארה מתוספת של נפש דשבת שעברה, וביום רביעי מקבל הארה מתוספת הנפש של שבת הבאה, וביום חמישי מקבל הארה מתוספת הרוח של שבת הבאה, וביום ששי מקבל הארה מתוספת נשמה של שבת הבאה, נמצא שלשה ימים הראשונים צריך שיכון להשאיר בו הארה מתוספת נפש רוח נשמה של שבת שעברה, ושלשה ימים אחרונים שקדם השבת צריך שיכון שיקבל הארה מתוספת נפש רוח נשמה של שבת הבאה.

(מחשוף הלבן שם)

יזהר בכבוד שבת, כי אז השכינה עולה

כתב זוהר הקדוש (ח"ב רד). כי בשבת קדש שכינה תתעלה ותתהדר ועולה במעלה יותר, ומצד מעלתה ומנוחתה בשבת נמשך לישראל בגיה רוח קדושה (זוהר ח"א מה. ח"ב קלה:). ולכן צריך האדם לזהר בשמירת שבת מפני כבוד שבת מלכתא, שיום זה הוא דגמת יום חפתה.

(נגזי המלך, תיקון התשובה אות

ס)

גם בשבת אין להפחית במאה ברכות

מעלת מאה ברכות בכל יום שגבה מאוד, אך גדולה מכך מעלתן בשבת קודש. ועל כן, למרות שבשבת ישנן פחות ברכות בתפילות, מכל מקום יזהר האדם מאוד להשלימן גם בשבת, ולא ימנע טוב.

רבינו זיע"א (שערי תשובה, אות כא) כותב על כך, כי יש לזה רמז בתיבות 'מאה ברכות ביום', שהן עולות בגימטריא 'לשבת', לומר שגם ביום השבת יש להשתדל להשלימן.

מעלת מאה ברכות בשבת

רמז נוסף נמצא בתיבת 'השבת', שהיא ראשי תיבות 'שבת תברך המאה ברכות'. וכן יש לרמז בלשון הפסוק כאן. ראשי התיבות 'משה אכלוהו היום' מרכיבות את תיבת 'מאה', וגם התיבות 'כי שבת' עולה בגימטריא 'מאה ברכות ביום' (732).

נמצא, שבפסוק המדבר בשבת, מתבארת מעלת מאה הברכות ביום, ומכאן שיש להזהר בהן מאוד מאוד, ולא להחסיר מהן גם בשבת.

על כן, יזהר כל אדם באמירתן, ובפרט בעל התשובה הזקוק לרפואה ולכפרת עוונותיו, כי על ידי שיברך, גם הוא עצמו יתברך מן השמים, ועליו יקרא הפסוק (משלי יא, כו): "וברכה לראש משביר".

בכל יום מזמין ה' את פרנסת עוסקי התורה

זהו שנאמר כאן: 'הגני ממטיר לכם לחם מן השמים' - כלומר, הלחם בעולם מן השמים הוא, כי כל הפרנסה תלויה רק ביד ה' יתברך. ואם כן כל הטרחה היתירה שטורחים בני אדם בעולם לצבור להם עפרות כסף וזהב - לחינם היא, ואין בה כל תועלת, כי ה' הוא הממטיר את הלחם. ולכן אין להיות להוטים אחר הממון ולהרבותו לצורך העתיד, אלא 'יצא העם ולקטו דבר יום ביומו', ויבטחו בה' שיוזמן להם בכל יום את פרנסתם.

הנהגה זו, היא המוכיחה ועיני כל על דעתו הפנימית של האדם, והעושה כך ניכר בטחונו בה' לעיני כל. וזהו 'למען אנסנו' - כך ניתן לנסות ולבחון מי הוא הבוטח באמת. ומלבד זאת, רק הנהגה כזו יבחו 'הילך בתורתו אם לא' - כי רק בהנהגת הביטחון ניתן ללמוד באמת ולעסוק בתורה כראוי, ואם לא יבטחו האנשים בה', בוודאי לא יעסקו בתורה.

מאה ברכות בשבת קודש

ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' (טז, כה)

את המן - לחם אבירים מן השמים, ללמדם כי העוסקים בתורה ושמים בה' מבטחם, לא יחסר להם דבר.

אין לחכות לקיבוץ ממון לעסק התורה

רבינו זיע"א (פיתוחי חותם, בשלח) מפרש את הפסוק האמור על דרך הרמז, על העוסקים בתורת ה' ומתפרנסים מידו הרחבה. ומודיע להם הקדוש ברוך הוא, כי כל העוסק בתורה צריך לבטוח בה' יתברך ולא להמתין שיהיה בידו ממון הרבה ורק אחר כך לעסוק בתורה. כי אם יהיה האדם להוט לקבץ ממון, ויחשוב בדעתו, כי רק כשיהיה לו ממון רב ומזונותיו יהיו מצויים בידו, רק אז יהיה ליבו פנוי לעסק התורה, סופו שלא יבוא לעולם לעסק התורה חלילה. וכמו שאמר התנא (אבות פ"ב משנה ד): 'אל תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה'.

על כן ישים האדם בטחונו בה' מיד כשמתחיל ללמוד, ויזכור שהכל מאיתו יתברך, והעיקר היא עבודת ה', ואם יהיה לו צרכו מה טוב, אך גם אם יחסר לו, אשריו שזכה לעסוק בתורה. אך אם לא ילך בדרך זו, וימתין קודם לפרנסה, לא יוכל לעסוק בתורה!

מיתוברים
הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב •
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

ככה מתחילים את היום!

אוצרותיהם של מגידים

כל הקהל מתחיל ללחוש 'נחשון בן עמינדב', אבל מיודענו הדרשן עושה עצמו כאינו שומע וממשיך לתאר במלים ציוריות את התלבטויותיו הקשות של 'גרשון' בן עמינדב, מה עליו לעשות בעת הזו: מצד אחד נצרך מעשה של מסירות נפש לקפץ למים, מצד שני - מה יהיה על אשתו וילדיו הקטנים, מי ידאג להם כאשר ימות בטביעה? ואף על פי כן, החליט גרשון בן עמינדב, יש למסר נפש, בלי להתחשב בשקולים אחרים כלל!
בינתים נגשים לגבאי כמה מתפללים זועמים והטיחו בו: "הרי היהודי אמר שאינו איש דברים, למה לחצת עליו לעלות לדבר?!"

הגאון רבי שלמה לוינשטיין: כשהחליט אפוא גרשון בן עמינדב שהוא קופץ לתוך המים. מצא להפתעתו המרובה, את נחשון בן עמינדב שהקדימו בכמה רגעים... אם לא היה נחשון מקדים את גרשון - עד היום היה הנס נקרא על שם גרשון!..."

הקטנים, מי ידאג להם כאשר ימות בטביעה? ואף על פי כן, החליט גרשון בן עמינדב, יש למסר נפש, בלי להתחשב בשקולים אחרים כלל!
בינתים נגשים לגבאי כמה מתפללים זועמים והטיחו בו: "הרי היהודי אמר שאינו איש דברים, למה לחצת עליו לעלות לדבר?!"

"ובכן" - המשיך הדרשן - "היה ברור לו שללא מסירות נפש לא יזוז דבר. החליט אפוא גרשון בן עמינדב שהוא קופץ לתוך המים. אלא שלהפתעתו המרובה, את מי הוא פוגש שם? את נחשון בן עמינדב שהקדימו בכמה רגעים..."

אם לא היה נחשון מקדים את גרשון - עד היום היה הנס נקרא על שם גרשון!..."

כל הנס נקרא על שם נחשון. מדוע? האם גרשון לא היה שם? אלא, שגרשון בא מאחר. כך בכל מצוה. למשל: כלם באים להתפלל בבית הכנסה, אבל עשרה ראשונים נוטלים שכר כלם.

(הגאון רבי שלמה לוינשטיין שליט"א - מתוק האור שמות)

ללא מעשה של מסירות נפש - לא היו יכולים להנצל!

היה שם יהודי אחד" - ממשיך הדרשן - "בשם גרשון בן עמינדב..."

כל הקהל מתחיל ללחוש 'נחשון בן עמינדב', אבל מיודענו הדרשן עושה עצמו כאינו שומע וממשיך לתאר במלים ציוריות את התלבטויותיו הקשות של גרשון בן עמינדב, מה עליו לעשות בעת הזו: מצד אחד נצרך מעשה של מסירות נפש לקפץ למים, מצד שני - מה יהיה על אשתו וילדיו

וברכתם גם אתי (יב, לג). התפללו עלי שלא אמות (רש"י)

בחול המועד פסח נכנס אברך לבית כנסת בין מנחה למערב. הגבאים הבחינו בו ומיד פנו אליו בבקשה שידרוש דרשה קצרה לפני הצבור. סירב הלה ואמר: "לאו איש דברים אנכי...". אבל הגבאים לא וויתרו, הפצירו בו עד שנעתר לומר כמה מלים.

העלוהו אחר כבוד אל ה'בימה' והוא פתח ואמר כך:

"רבותי! עוד כמה ימים יחול 'שביעי של פסח', בו קוראים אנו בתורה את פרשת קריעת ים סוף. נתבונן מעט מה אירע שם.

כלם ודאי יודעים כמה נורא היה מצבם של עם ישראל באותה עת. מאות אלפי יהודים צועדים עם נשותיהם וילדיהם הקטנים, מאחוריהם שועטים מיליוני פרשים מצריים, ולפניהם - ים סוף. אין לאן לברח!

באותם רגעים נצרך מעשה של מסירות נפש שיציל את עם ישראל ויגדם לכך שהים יבקע.

בשארית כוחותיו חקק בסלע הקשה, נעץ יתד ועוד יתד, עלה צעד ועוד צעד, וכוחותיו הלכו ואזלו. והנה ביצבץ ראשו, ועיניו סקרו את משטח הפיסגה, שראוהו רק נשרים במעופם. אך מה יעשה, כיצד יעלה לשם? בלא כוח הושיט יד רועדת לתפוס בבליטת סלע, וגילה שהיא רופפת... הנה, הנה עומד הוא בפני הגשמת מטרתו - והיא כה רחוקה ממנו... אין בו עוד כוח, אין לו נקודת אחיזה. ולמטה - פעורה התהום הנוראה. מחכים לו ראשי צוקים משוננים...

הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א: ההקבלה בין אדם לעץ השדה - הט"ו בשבט של האדם המשל למטפס ההרים שכמעט כבש את הפסגה - והלקח המאלף לחיי היום יום...

נפתח בסיפור. מעשה בגביר רם יחס, ממשפחת פרץ הנודעת, שבתו הגיעה לפירקה. חיפש עבודה חתן מושלם בכל: עדין ואציל נפש, חריף וחד

יכול, והרשע נמשל לערער בערבה. יש הקבלה בין האדם לעץ השדה, ולאורה נבחן מהו ה"ט"ו בשבט" של האדם.

יש הקבלה בין האדם לאילן. "כי האדם - עץ השדה", אומר הכתוב. הצדיק נמשל לעץ שתול על פלגי מים, אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא

אוצרותיהם של מגידים

בפני הגשמת מטרתו - והיא כה רחוקה ממנו... אין בו עוד כוח, אין לו נקודת אחיזה. ולמטה - פעורה התהום הנוראה. מחכים לו ראשי צוקים משוננים...

ברוב יאוש ותיסכול פרץ בבכי וקרא: "ריבוננו של עולם עזור לי!" וההדים סביב החזירו את ההד: "לי לי, לי לי..." והוא קרא בקול גדול יותר: "אנא, ריבוננו של עולם, עזור לי!!!" "לי-לי-לי", ענה ההד. ולפתע שמע קול דובר אליו: "אמור, הבאמת תאמין בי?!" והוא ענה בחום: "כן, ריבוננו של עולם, ודאי עזור לי!!!" והקול שב ואמר: "הבאמת, באמת ובתמים תבטח בי?" והוא קרא: "כן, כן, כן!!!"

ואז אמר הקול: "אם אמת בפניך - בטח בי, ועזוב את האבן הרופפת הזו!" אבל כל כולו נשען על האבן! איך יעזבנה, הן יפול לתהום! והוא... עזב, או לא?

זה תלוי במדריגתו. האם רק אמר שהוא מאמין ובטוח, או שבאמת ובתמים האמין ובטוחו! והגמשל? הן מובן הוא מאליו. כולנו אוהזים באבן הרופפת. רצים אחר פרנסה חומקת, אחרי אושר רופס, אחרי ביטחון מפוקפק, אחרי בריאות רופפת, אחרי שלושה שבידה. וכשהקדוש ברוך הוא דורש מאיתנו - לא לעזוב את "האבן" כליל, אלא להרפות ממנה מעט. להקדיש בעבורו שעה של שיעור תורה - אנו... מתלבטים... הגיע הזמן לשוב לתחילת המאמר.

(הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א - וקראת לשבת עונג)

קצת את הריצה אחר הרווחים, אחר המעמד וההישגים. כלום לא היינו מקדישים זמן רב יותר לבוראנו - להתקרב אליו, להודות לו על רוב חסדיו בשיעור תורה נוסף, בתפילה ביתר כוונה? שמעתי על כך סיפור, שהוא משל. מעשה במטפס הרים, שהחליט לכבוש את פיסגתו של הר משונן. נעץ יתדות וקשר חבלים, דילג על צוקים והעפיל למרומים. וכשני מטרים לפני הפיסגה, לפני המטרה הנכספת, ניצב לפני קיר חלק, ללא כל נקודת אחיזה. בשארית כוחותיו חקק בסלע הקשה, נעץ יתד ועוד יתד, עלה צעד ועוד צעד, וכוחותיו הלכו ואזלו. והנה ביצבץ ראשו, ועיניו סקרו את משטח הפיסגה, שראוהו רק נשרים במעופם. אך מה יעשה, כיצד יעלה לשם? בלא כוח הושיט יד ורעדת לתפוס בבליטת סלע, וגילה שהיא רופפת... הנה, הנה עומד הוא

שכל, מתמיד בלימודו וירא שמים. בקצרה: כליל המעלות. יגע - ומצא. מי שנודע לימים כסניגורם של ישראל, הגאון הקדוש רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל. היש מושלם ממנו. לקחו אליו לעיר לברטוב, קצב לו מזונות על שולחנו ונהנה לראותו שוקד על תלמודו בהתמדה ובעיון ועתיד להיות לגאון ולתפארת. אבל נפשו של הגאון הצעיר ערגה ליותר מזה. הוא שמע שבניקלשבורג, בשיבתו של הגאון הקדוש רבי שמלקא זצ"ל, מתעלים בתורה מתוך יראת שמים מופלאה. קם ונסע לניקלשבורג ושהה שם תקופה ממושכת.

כאשר חזר, קראו חותנו ושאלו: "אמור נא לי, לשם מה נסעת? ספרים - לא חסרו כאן. למדת בהם בשקידה, תוך ניצול כל רגע. אלו ידיעות רכשת שם?" ענה החתן הצעיר: "נוכחתי שם לדעת שיש בורא לעולם!" התשובה הממה את החותן. הוא קרא למשרתת, אישה פשוטה ונבערת מדעת, ושאל אותה: "אמרי נא לי, האם יש בורא לעולם?" נחרדה המשרתת מהשאלה הקנטרנית, וקראה: "ודאי! פנה החותן אל חתנו, ואמר: 'נ, רואה אתה?!' - ענה רבי לוי יצחק ואמר: 'אמנם כן. אך ההבדל בינינו, שהיא אומרת, ואני יודע!...' ומה רב ההבדל בין אמירה לידיעה, להפנמה, להשרשה בלב פנימה! וכתוב מפורש הוא: 'יודעת היום - והשבות אל לבבך'. הרי כולנו יהודים, מאמינים בני מאמינים. אם ישאלונו: יש אלוקים? נשיב ללא היסוס: ודאי, בלא ספק! אבל, האם אין תשובותינו - כתשובתה של המשרתת?! לו היינו יודעים ולא רק אומרים - האם לא היינו ממתנים

ערש"ק פר' בשלח לא היה בביתו פרוטה לעשות את השבת, וביום רביעי וביום חמישי למדנו בפר' המן על ענייני ביטחון. שואלת אותו אשתו, איך נעשה קניות לשבת, והוא אומר, התייצבי וראי את ישועת ה', נמתין יחד ונראה מניין תבוא הישועה, היא תבוא, השאלה היא רק מניין, נמתין ונראה...

הגאון רבי מנשה ישראל רייזמן שליט"א: הסומך בפרנסתו על ה'

מבלי לתכנן תוכניות גרונדוזיות, זוכה לחיים רגועים ושמחים,

וסיפור מהזמן האחרון מאברך שלא היה לו להוצאות שבת והישועה המפתיעה...

וראה קונטרס של דודו, חידו"ת בסוגיא ד"מצוות לאו ליהנות ניתנו" ומביא קושייתו שעליה נשא ונתן בכל הקונטרס, ומעיד הרבי מצאנו שעל כל קטע וקטע קפץ ממקומו מרוב התפעלות, כ"כ גדולה היה חריפותו. ולמרות זאת לא הצליח בחייו, לא השיג מזונות בריווח, לא בא לעמק השווה עם בני קהילתו והיתה נפשו תמיד עגומה עליו.

רבי הירש, אביו של הרבי מצאנו, אהב מאוד את אחיו ושאל אותו פעם מדוע כ"כ שונים הם, מדוע הוא תמיד מאושר ואחיו תמיד עצוב. רבי הירש היה גר ברודניק, מקום קטן עם פרנסה

ויאמר משה אל אהרן קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העמר מן והנח אותו לפני ה' למשמרת לדתיכם (טז, לג)

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר בעל השפע חיים מצאנו זי"ע: שמעתי שיחה נאה מפי כ"ק אבי הרה"ק רבי צבי הירש מרודניק זי"ע, שכנראה הבין שסיפור זה לתועלת הוא. היה לו לאבי את, רבי משה, רב העיר ברדיוב. הוא היה חריף עצום וגאון עולם, והוא אשר סידר עם רבי שלמה מבאבוב את כתבי ספר ה"דברי חיים". השפע חיים זי"ע מעלה בזכרונו ש-45 שנה קודם לכן היה בעיר ברדיוב

אוצרותיהם של מגידים

בצמצום ממש ולא התלונן, והוא כאמור היה גר בברדיוב, עיר בהונגריה, והרוויח הרבה יותר ומ"מ היתה נפשו עגומה עליו. המשיך רבי הירש והסביר לאחיו, אתה, איש חריף אתה, ואתה ממנה לחשוב בזמן מועט מה שלוקח לי לחשוב זמן רב. אתה חושב שיש לך עשרה ילדים ויש לך נכדים ואתה דואג איך תפרנס אותם ומה יהיו כשיגדלו וכו' וכו', כל זה רואה אתה בעיני רוחך ברגע אחד מפאת חריפותך, ובדואי שדואג אתה ובא לידי עצבות. ומתוך חריפות שכלך אתה מיד מחשב בדעתך ומוצא פתרון, מקור נוסף להכנסות וכדו'. פונה אתה לראש הקהל ובטוח הנך שתצליח לשכנע אותו ומזה תבוא הישועה ותהיה מסודר לכל ימי חיך, אתה וכל צאצאיך. וכל זה לא לקח

אלא כשלש דקות, ונשאר לך עוד דקה בה אתה צופה עד כמה מאושר תהיה וכו'. ולמעשה ראש הקהל מבטל את כל תכניותיך בהינף יד. מה יוצא, שהוא ביטל עכשיו ישועה והצלה לך ולמשפחתך לכל ימך, ואיך ניתן להיות אח"כ שמת, איך ניתן להעלות חיוך על הפנים.

אמר רבי הירש, אני אינני חריף ולוקח לי יותר מדי זמן לתפוס עניין ולתכנן תכנית בזעיר אנפין וכשראש הקהל מבטל התכנית אין זה אסון כזה ואינני מתעצב כ"כ.

וזה מה שכתב בשל"ה הק' לבאר שניתנה תורה לאוכלי המן, כי במן לא היו יכולים לתכנן תכניות עתידיות וכדו', הרי אסור היה להשאיר מהמן למחר. היוצא שבעניינים אלו יש לפעול בראש

קטן".
כתב לי אחד בשבוע שעבר, בדידיה הוי עובדא. ערש"ק פר' בשלח לא היה בביתו פרוטה לעשות את השבת, וביום רביעי וביום חמישי למדנו בפר' המן על ענייני ביטחון. שואלת אותו אשתו, איך נעשה קניות לשבת, והוא אומר, התייצבי וראי את ישועת ה', נמתין יחד ונראה מניין תבוא הישועה, היא תבוא השאלה היא רק מניין, נמתין ונראה. ביום חמישי בצהריים מתקשר אליו גיסו ומספר לו שהחליט לטוס לבלגיה לשבת והוא רוצה להשאיר אצלם את בתו בת השבע. שלח עמה מעטפה עם חמש מאות ש"ח עבור ההוצאות.
(מתוך כתבי שיעוריו של הגרמ"י רייזמן שליט"א, יום רביעי פרשת משפטים תשע"ה)

הבבא סאלי פנה לאבי המשפחה ושאל אותו: "איזו מצוה קיבלת על עצמך לאחרונה?" השיב האבא: "נשמע לי מצחיק לומר, אבל לאחרונה התחלתי לנקות קצת ולסדר את בית הכנסת שבו אני מתפלל".

אמר לו הבבא סאלי: "זה פשר הפסוק שראיתי מול עיני: 'ונקה לא ינקה' - מי שמנקה את בית הכנסת, מי שרוצה להזיק לו - לא ינקה".
אמר העשיר: "אני נותן הרבה צדקות. אני מתפלל, וגם קצת לומד תורה. הדבר האחרון שחשבתי שיעמד לי לזכות, זו הפעלה הזאת שעשיתי, בלי הרבה כונה. ראיתי שבית הכנסת קצת לא מסדר ואמרתי לעצמי: אני אנקה, אני אסדר אותו..."

הגאון רבי גואל אלקריף: בזכות מה ניצל בנו של אדם עשיר משודדים שרצו עליו כופר נפש אדיר והלימוד שבהתעוררות קטנה, בהתרוממות קלה, בהתחזקות במצוה קלה, אפשר לפעול ישועות ללא גבול.

שבילים מלאים בעצי פרי, ואף יזכו בביזת הים. לפעמים אדם אומר ביאוש: 'איני מצליח אף פעם. אין לי סכוי להצליח...' עליו לדעת כי בכחן של כמה מלים של תפלה להביא לו ישועה. למלים המועטות האלו יש כח שאין כדגמתו! משום כך אסור אף פעם להתייאש.

ליהודי ממקסיקו, שהיה עשיר גדול ותומך תורה, חטפו את הבן. השודדים דרשו עבורו כפר נפש, סכום כסף עצום. הוא שלח שליחים לבבא סאלי זצ"ל, שאמר: "אל תעשה כלום! הוא יחזור הביתה בשלום". אחר כך הוסיף שלש מלים: "ונקה לא ינקה"...

עבר זמן, והשודדים רבו ביניהם, אחד ירה בשני, וכשהבן ראה ששניהם שוכבים פצועים - תפס את רגליו וברח חזרה לביתו. ההתרגשות והשמחה לא ידעו גבולות.

הם החליטו שהם טסים לארץ ישראל, לפגש את הבבא סאלי ולהודות לו על שהושיע אותם מצרתם.

יארץ בתפלה - גם בעת הקשה הזו שהים סוער ושלשת רבעי מהעם מיאשים - כדי ללמד מה רב כחה של תפלה אפלו אם היא קצרה! גם כמה מלים של תפלה, מעמק הלב, יכולות להביא לעשרה נסים שנגעשו על הים! אין צורך בתפלה ארוכה כדי שכל המצרים יאבדו, כל מצרי יקבל את העגש הראוי לו, ובני ישראל יזכו ללכת בתוך

דבר אל בני ישראל ויסעו (יד, טו).

אמרו חז"ל (מכילתא דרבי ישמעאל בשלח פרשה ב): "ארבע כתות נעשו ישראל על הים - אחת אומרת ליפול אל הים, ואחת אומרת לשוב למצרים, ואחת אומרת לעשות מלחמה כנגדן, ואחת אומרת נצוח כנגדן".

שלשה רבעים מעם ישראל מיאשים. רבע מהם מציעים לקפץ לים ולהתאבד, רבע מציעים להכנע ולחזור למצרים, ורבע נוסף מציעים שאם כבר מתים - עדיף למות במלחמה, והם מציעים להלחם במצרים. רק רבע אחד לא התייאשו, והציעו להתפלל.

אומר הקב"ה למשה: "מה תצעק אלי", פרש רש"י: "למדנו שהיה משה עומד ומתפלל. אמר לו הקדוש ברוך הוא: לא עת עתה להאריך בתפלה, כשישראל נתונים בצרה".

נשאלת השאלה: אדרבה, כיון שעת צרה היא - זה הזמן להאריך בתפלה! זה הזמן בו: "קוה אל ה' חזק ויאמץ לברך", ועוד פעם: "קוה אל ה'!"
מבאר ה"באר משה": הקב"ה רצה שמשנה לא

אוצרותיהם של מגידים

הם התבישו לעשות זאת באמצע היום, ובאו בשעה שתיים עשרה בלילה, כשאף אחד אינו רואה אותם, ניקו את חדר הקפה וכדומה. הוא סיים את ספורו ואמר: שלושת הבחורים שהתעסקו בזה התארסו! בעת צרה, לפעמים בתפלה קצרה מצליחים לעשות מה שלא עושים בתפילות ארוכות: בהתעוררות קטנה, בהתרוממות קלה, בהתחזקות במצוה קלה, אפשר לפעל ישועות ללא גבול. (הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א – נאה דורש שמות)

שעשיתי, בלי הרבה כונה. ראיתי שביית הכנסת קצת לא מסדר ואמרת לעצמי: אני אנקה, אני אסדר אותו... מה רב כחה של פעלה קטנה! ספרתי את הספור הזה לאדם שעובד בישיבת "בית שמעיה". הוא ספר לי שהיו כמה בחורים מבגרים שלמדו בישיבה ולא מצאו שדוך. הוא אמר להם: "אם תעשו דבר שאינכם חיבים לעשות – גם הקב"ה יעשה לכם משהו שהוא לא חייב לעשות. יש כאן בתי כנסיות, שטיבלאך, תסדרו אותם".

הבבא סאלי פנה לאבי המשפחה ושאל אותו: "איזו מצוה קבלת על עצמך לאחרונה?" השיב האבא: "נשמע לי מצחיק לומר, אבל לאחרונה התחלתי לנקות קצת ולסדר את בית הכנסת שבו אני מתפלל". אמר לו הבבא סאלי: "זה פשר הפסוק שראיתי מול עיני: 'ונקה לא ינקה' – מי שמנקה את בית הכנסת, מי שרוצה להזיק לו – לא ינקה". אמר העשירי: "אני נותן הרבה צדקות. אני מתפלל, וגם קצת לומד תורה. הדבר האחרון שחשבתי שיעמד לי לזכות, זו הפעולה הזאת

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשרה מדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזר באומנות בית המילים 'אור תורה' | 'זרות חיים' הערות, ציורים ומקורות עמוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הק'
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחדל
ביאור רש"י
עמוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

ישועות יעקב

דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

לשמיעת השיעורים 073-2951871

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

עמד לברך 'האדמה', ונזכר שכבר אמר את הברכה על פרי העץ | 'שהחיינו' על פירות חדשים | האם ברכת 'שהחיינו' אחת יכולה לפטור שתי ברכות? | כגון: ברכה על פרי חדש, האם פוטרת מיני פירות חדשים נוספים? | ומהו החילוק בין אם מונחים שניהם לפניו? ועוד פרטי דינים מעניינים | תאנים לנוי בשבת ט"ו בשבט | האם יש פתרון לאפשר הפרשת חלה בשבת? | שהחיינו על אבוקדו בסלט | שהחיינו על מיץ פירות | פירות מזנים שונים | ברכה בעת אכילתו השניה | שהחיינו - מלון ופרי הדר

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

עמד לברך 'האדמה', ונזכר שכבר אמר את הברכה על פרי העץ

שאלה: מעשה ביהודי שהיו על שולחנו בליל ט"ו בשבט מינים רבים, של פירות העץ ופירות האדמה, וחפץ היה לטעום מכולם. נטל בידו תמר, ודעתו היתה לברך עליו בורא פרי העץ, ולפטור בברכתו את כל פירות העץ, ואחר כך לברך על פירות האדמה. והנה, בחתימת הברכה נתקל בלשונו, ובטעות חתם על התמר 'בורא פרי האדמה'.

מאחר והדין הוא שבדיעבד יוצא ידי חובה כשבירך האדמה על פרי העץ, טעם מהתמר, ומשאר פירות העץ [שהתכוון לפטורם בברכת האדמה].

לאחר מכן, כשעמד לברך על פירות האדמה, עלה ספק בליבו: הרי כבר בירכתי 'האדמה' על התמר, ואם כן יש לשאול, האם נפטרו פירות האדמה בברכה זו, כיון שפירות האדמה היו לפני, ובדעתי היה לאוכלם, ולמעשה ברכתי את הברכה הראויה להם; או שמא לא נפטרו פירות האדמה, כיון שבעת הברכה ככוונתי היה לפטור אך ורק את פירות העץ, ועל פירות האדמה חשבתי לברך בפני עצמן, ואם כן אולי עלי לחזור ולברך 'האדמה' על פירות האדמה?

תשובה: השאלה הובאה לפני הגאון רבי שלום בן ציון פלמן זצ"ל, ומופיעה בספרו הנפלא 'שלמי תודה' (ברכות, עמ' יא). והביא בשם מרן

לחשוב שאין זה פרי העץ, ומאחר ולמעשה בירך את הברכה הראויה, יש מקום לומר שחלה הברכה גם עליהם.

לאור זאת, אומר השלמי תודה, שלכאורה יש לומר כן גם בענייננו, שכיון שבירך 'האדמה', שהיא הברכה הראויה לפירות האדמה שלפניו, והיה בדעתו לאוכלם, לכאורה גם הם נפטרו בברכתו.

אמנם, הביא שמרן ראש הישיבה בעל אילת השחר זצ"ל, חילק בין ב' הנידונים: בנידון האגוזים, האדם בירך בסתמא, ודעתו היתה שהברכה תועיל עד כמה שהיא יכולה להועיל, אלא שטעה וסבר שעל פרי זה הברכה אינה מועילה, ואם אליבא דאמת, הברכה כוללת גם פרי זה, הרי שעולה גם עבורו.

בנידוננו לעומת זאת, המברך יודע שיש לפניו ב' מינים שאין ברכותיהן שוות, ודעתו לברך על כל מין בפני עצמו, וכשבירך על התמר, דעתו היתה רק לפירות העץ, אלא שאיתקיל מילוליה ובמקום לומר בורא פרי העץ אמר האדמה, וכיון שכונתו היתה רק לפירות העץ ולא לפירות האדמה, אין הברכה עולה עבור פירות האדמה, וצריך לחזור ולברך עליהם.

עוד הביא השלמי תודה, את דברי כף החיים (סימן רו ס"ק יב) שדן במקרה שאלתנו, שהיו לפניו פירות העץ והאדמה, וטעה ובירך על פרי העץ ברכת בורא פרי האדמה, וכתב, שלא יטעם מפרי העץ, אלא יניחנו מידו, ויטול פרי האדמה, ויאכל אותו, ואחר כך יחזור ויקח את פרי העץ, ויברך עליו בורא פרי העץ.

ראש הישיבה בעל 'אילת השחר' זצ"ל, שהורה לחזור ולברך על פירות האדמה 'בורא פרי האדמה'. והעיד השלמי תודה מהמבואר בהגהות הגאון רבי עקיבא איגר (או"ח סימן רו ס"ה), שדן אודות אחד שהיו לפניו כמה מינים של פירות העץ, ובין השאר היו לפניו אגוזים, והאיש טעה לחשוב שעל האגוזים מברכים בורא פרי האדמה, ובירך על אחד מפירות העץ, על דעת לפטור את כל פירות העץ, מלבד האגוזים, שעליהם חשב לברך בנפרד 'האדמה'.

והנה, כשנטל את האגוזים על מנת לברך עליהם, הודיעו לו הנוכחים, שגם הם מין העץ, וברכתם בורא פרי העץ, והתעוררה השאלה, האם צריך לחזור ולברך העץ על האגוזים או לא.

והביא הרע"א את התבואות שור (יד"ד סוף סימן יט), שדן לומר [במקרה דומה], שאין מקרה זה דומה לדין 'נמלך', כיון שכאן היה בדעתו לאכול את כל מה שלפניו על השולחן, ולא נתחדשה לו באכילת האגוזים אכילה חדשה, אלא שטעה

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

האדמה יברך שוב 'האדמה', כי הברכה הראשונה חלה רק על פירות העץ, ולא על פירות האדמה, כפי שביאר מרן בעל אילת השחר זצ"ל.

לסיכום: א. אם בירך 'בורא פרי האדמה' על פרי העץ, ולפניו גם פירות האדמה, יניח מידו את פרי העץ, ויאכל מפרי האדמה, ואחר כך יברך 'בורא פרי העץ' על פרי העץ. ב. אם כבר טעם מפרי העץ, כשיבוא לאכול מפירות האדמה, יברך עליהם 'בורא פרי האדמה'.

פרטנית על מין העץ, אלא בירך ברכה כללית על כל היוצא מהאדמה, וממילא, אם ניתן להחיל את ברכת האדמה על פירות האדמה [שעליהם] אכן זהו שבה ראוי], כך יש לעשות, וכעת, כשלוקח שוב את פרי העץ, עליו לברך את ה'יתברך בשבח המושלם - 'בורא פרי העץ'. ונראה שכל דברי הכף החיים אמורים כשעדיין לא טעם מפרי העץ, שאז יכול להחיל את הברכה על פרי האדמה שלפניו, אבל כשכבר טעם מפרי העץ, והברכה חלה עליו, כאשר יבוא לאכול מפרי

והקשה על דבריו השלמי תודה: הלא כבר בירך בורא פרי האדמה על פרי העץ, שזו ברכה שיוצאים בה [בדיעבד], ואם כן, הרי שפטר את פרי העץ שבידו, והיאך יניחנו ושוב יחזור ויברך עליו בורא פרי העץ? ונראה ליישב את דברי קדשו של הכף החיים, שאמנם ברכת האדמה שבירך עולה לפרי העץ, אך זה רק בדיעבד, ואין זה השבח השלם והראוי, בו יש לשבח ולהודות לה' יתברך על פרי זה, אלא רק 'מקצת' שבחו [כי לא בירך את הברכה היותר

הראשון לציון הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א בעל ה'ילקוט יוסף'

'שהחיינו' בליל שני של ראש השנה והראשון לציון רבי מיוחס בכר שמואל בספרו פרי האדמה (ח"א כו ע"ב) הביא דברי המשפטים ישרים הנ"ל, וכתב להוכיח דבר זה מדברי הפוסקים בכמה דוכתי שאם נסתפק לו על ברכת 'שהחיינו' יביא פרי חדש או מלבוש חדש ובכך יפטור ספיקו. ואם אכן צריך לברך פעמיים מה מועיל, אלא ודאי בחד סגי. וכוונתו לדברי הרא"ש (סוף ראש השנה) לענין ברכת 'שהחיינו' בליל שני של ראש השנה, וכתב שיקח פרי חדש ויניחנו לפניו בקידוש ויברך 'שהחיינו' ויכין גם על הפרי החדש. וכן פסק מרן בשו"ע (סי' תר ס"ב).

ובמיוחד לדברי מרן שם שאפילו לא מצא פרי חדש, מברך 'שהחיינו' בקידוש על הכוס גם בליל שני של ראש השנה, ואין ברכת 'שהחיינו' בליל הראשון פוטרת ליל שני, ורק מידת חומרא וחסידות היא להניח פרי חדש לפניו. ואיזו חסידות היא זו להפסיד ברכת שהחיינו, לדעת כמה פוסקים הסוברים דהמבואר בגמרא (עירובין מ"ב) שברכת 'שהחיינו' על פרי חדש רשות היא, היינו שאינו חייב לחזור אחריו לראותו כדי לברך עליו, אבל כשאוכל חובה לומר זמן, וכמבואר בשיורי ברכה בברכי יוסף (סי' רכה סק"ב) בשם רבינו חננאל בר שמואל. וכן הביא האליה רבא (שם סק"ו) בשם הסמ"ק. אלא ודאי דברכה אחת פוטרת.

ברכת 'שהחיינו' בהכנסת ספר תורה וכן המנהג בקונה ספר-תורה חדש ומוסרו לבית-הכנסת, שנחלקו הפוסקים אם צריך לברך שהחיינו, לובש בגד חדש ומברך 'שהחיינו' על דעת לפוטרו, כמ"ש בברכי יוסף (י"ד סי' ער סק"ח) וכן בשיורי ברכה (או"ח סי' רכג סק"א), ובפתח הדביר (שם סק"ד), ובס' נהר מצרים (הל' ס"ת אות יא). הרי שברכה אחת מועילה לשני ענינים.

'שְׁחַיְינוּ' עַל פְּרוֹת חֲדָשִׁים

האם ברכת 'שהחיינו' אחת יכולה לפטור שתי ברכות? | כגון: ברכה על פרי חדש, האם פוטרת מיני פירות חדשים נוספים? | ומהו החילוק בין אם מונחים שניהם לפניו? | בליל שני של ראש השנה, האם הבאת פרי חדש מעכב לברכת 'שהחיינו'? | מהו המנהג בברכת 'שהחיינו' בהכנסת ספר-תורה, ובחנכת הבית? | כיצד ינהג הלובש כמה בגדים חדשים, והפוגש מספר חברים?

שאלה: מי שיש לפניו פרי חדש ובירך עליו 'שהחיינו', ונתכוון לפטור פרי חדש נוסף ממין אחר שיש לו בביתו ויבוא לפניו אחר זמן קצר, האם יצטרך לחזור ולברך 'שהחיינו' כשיבוא לפניו, או דינו כברכת הנהנין שיוצא בברכתו הראשונה על כל סוגי הפירות?

ברכת 'שהחיינו' על שני סוגי פירות

תשובה: כתב בשו"ת משפטים ישרים (סי' מה) לענין מי שהובאו לפניו שני מיני פירות חדשים, שברכת 'שהחיינו' אחת יכולה לפטור שתי ברכות. ואף שלכאורה צריך לברך 'שהחיינו' על כל אחד ואחד, שכן יש לו שמחה על כל פרי בפני עצמו, ושכן משמע בבית יוסף (סי' כה) בשם תשובה אשכנזית, לענין ברכת 'שהחיינו' שנית על יין חדש נוסף, שדעתו נוטה לברך שוב 'שהחיינו', מכיון שהוא טעם אחר, הרי הן שתי שמחות.

אמנם כתב במשפטים ישרים כי נראה דשאני

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

ראו דבריהם היו חוזרים בהם.

ברית-מילה של תאומים

בשורת דרכי נועם (י"ד ס' כז) כתב לענין מי שנולדו לו תאומים, שהמנהג במצרים לברך כל הברכות של המילה וכן ברכת 'שהחיינו' על כל אחד ואחד בפני עצמו, וכתב שאין להקשות כי מאחר שבזמן אחד נולדו, איך יברך ברכת 'שהחיינו' לזמן הזה? מיד אחר שכבר בירך על הראשון, וכולו בזמן אחד הם, דהוא כמו הקונה כלים חדשים וחזר וקנה כלי אחר באותו פרק ממש, וכי אינו מחוייב לברך שוב, וכמו כן פנים חדשות באו לכאן, וכשם שמברך ברכת המילה ולהכניסו בבריתו של אברהם אבינו על כל אחד ואחד, כמו כן צריך לברך 'שהחיינו' גם על השני.

לפניו בעת הברכה

וכן כתב הגאון מבוטשאטש באשל אברהם (ס"ס רכה) שאף על פי ששתי מיני פירות נפטרים בברכת 'שהחיינו' אחת, מכל מקום נראה דהיינו דוקא כששני מיני הפירות היו עומדים לפניו ממש בעת הברכה, והיה דעתו על שניהם. ואפילו הפירות אחד פרי עץ והשני פרי אדמה, אין חשש הפסק של ברכת 'בורא פרי האדמה' בזה. מה שאין כן אם אין הפירות לפניו בתחילה, הגם דלגבי ברכת הנהנין קיימא לן שאם הובא הפרי השני שברכתו 'בורא פרי העץ', בעת שהפרי העץ הראשון עודנו לפניו אין צריך לחזור ולברך, מכל מקום לענין ברכת 'שהחיינו' אינו כן, וצריך לחזור ולברך 'שהחיינו'. ואפילו היה יודע שיביאו לפניו תיכף פרי האחר אבל לא כיון בהדיא לפטורו, צריך לחזור ולברך 'שהחיינו' כשרואה הפרי השני ואוכלו.

מסקנת ההלכה

ולכן, מסקנת ההלכה, שהמברך 'שהחיינו' לפטור שני מיני פירות חדשים, אם היו שני הפירות לפניו, בברכת 'שהחיינו' אחת פטור שניהם. ואם לא היו לפניו, לא נפטרו בברכתו הראשונה, וכשיבוא לפניו הפרי הנוסף, צריך לחזור ולברך 'שהחיינו'. והנכון לכתחילה שיביאם בזה אחר זה ולא יחשוב עליהם כלל בעת ברכתו הראשונה, ויברך על כל אחד ואחד מהם.

ידיו ולכן הרי זה מועיל, אך בנידון דידן שחייבו לברך 'שהחיינו' על ראיית כל אחד ואחד מאוהביו כפי התעוררות הלב, כיצד נאמר שיוכל להתנות לפטור בברכת 'שהחיינו' על הראשון את כל הנשארים והנסתרים ממנו באותה שעה ואפילו בהפסק זמן לימים הרבה, שבדאי הסיח דעתו, והיסח הדעת מפסיק בברכות.

ולכן כתב שיש להצריך ברכת הראיה לכל אחד מהנראים זה אחר זה, ולהפסיק בין גברא לגברא, ולצאת ידי ספק לגמרי עדיף טפי לכיון בברכה ראשונה שלא לצאת בה על ראיית אחרים. ונראה מדבריו שברכת הראיה שפיר פוטרת אחרים, אם כיון לפוטרים ולא הסיח דעתו מהם. אך אם לא כיון לפוטרים בברכתו, או שהסיח דעתו מהם, מברך בשנית.

פוגשם בבת אחת

וכיו"ב כתב הגאון מהרש"ם בדעת תורה (אר"ח ס' רכה סק"א), שאם באו שניים מחבריו בבת אחת, כתב הדעת קדושים בכתביו, שיברך פעם אחת 'שהחיינו' על שניהם, ואם בא השני אחר שבירך על הראשון, אפילו ידע שתיכף יבא השני צריך לחזור ולברך 'שהחיינו', ולא דמי לברכת הנהנין שהגאתם נמשכת.

ברכת 'שחלק מחכמתו' על מאה חכמים

ובשורת הרדב"ז (ח"א ס' רצו) הביא בשם הר"א אב"ד בתשובה, שאפילו ראה ביום אחד מאה מלכים או מאה חכמים או מאה כושים, מברך על כל אחד ואחד מהם כברכתו הראויה, ולא יברך ברכה אחת לפטור את כולם. ולפי זה הוא הדין גם ברואה את חבריו, מברך על כל אחד ואחד מהם 'שהחיינו'. ומכיון דכל אוהביו נפטרים בברכה אחת כשהם במעמד אחד, כמו כן ב' מינים של פרי חדש די להם בברכה אחת.

ואמנם המגן אברהם (ס' רכב ס"ק יט) לא כתב כן, וכן במטה יהודה (ס"ס רכד), אולם אפשר שאילו ראו דברי הר"א אב"ד ה"ל – שהוא אחד מהראשונים – לא היו חולקים עליו. ויודעים דברי הרמ"א (ח"מ ס' כה) שבמקום שכתבו האחרונים ושוב נמצא להיפך בדברי הראשונים, הלכה כדברי הראשונים, ואמרינן כי אילו האחרונים

'שהחיינו' בחנוכת הבית

וכן המנהג בחנוכת הבית, שלובש בגד חדש או מביא פרי חדש ומברך עליו 'שהחיינו' ופותר בכך את הברכה על הבית. ואם כי אין להשוות שמחה על פרי או בגד חדש לכניסה לבית חדש, מכל מקום כך המנהג שאין מברכים 'שהחיינו' על חנוכת הבית, כי עדיין יש לו טרדות, כחובות וכיו"ב.

מספר בגדים חדשים

וכן מוכח מדברי שו"ת הלכות קטנות (ח"א ס' קצט) על דברי המשנה (ברכות פ"ט מ"ב) "על בשורות טובות מברך הטוב והמטיב", שאפילו באו הרבה בשורות בבת אחת, או שאחר ששמע כל השמועות בזה אחר זה, מברך ברכה אחת ופותר כולן. וכן כתב בס' פתח הדבור (ה"ב ס' רכג סק"ה) שאם בא ללבוש הרבה מלבושים חדשים, כגון חולצה, חליפה וכובע חדשים, פותרם בברכת 'שהחיינו' אחת. וכן לפי המנהג בשמחת נישואין שהחתן מברך 'שהחיינו' על הטלית, ובזאת פותר יתר המלבושים החדשים, ואף מוספים ואומרים לו שיכוין לפטור גם על שנושאה, וכן הרהיטים החדשים שקנו לו.

ברכת 'שהחיינו' על כמה חברים

ולענין שאלתינו, כאשר יש לפניו פרי חדש אחד ומברך עליו 'שהחיינו', ואילו הפרי החדש הנוסף לא היה לפניו, אך ידע שיש בביתו עוד פרי חדש והיה דעתו עליו, האם אפשר לפטור מין אחר גם כשלא הובא לפניו.

בשורת דבר שמואל (אבוהב, ס' רסד) נשאל ממהר"ם זכות, אודות הנכנס לעיר אחת שיש לו שם הרבה רעים אהובים, תלמידי-חכמים ויראי ה', האם צריך לברך 'שהחיינו' על כל אחד ואחד. ודעת הרמ"ז כי די לברך ברכת 'שהחיינו' על ראיית הראשון, ולהתנות ולהפטר בברכה זו על ראיית כל האחרים שיראה אחר זה, ואפילו לזמן מרובה, והביא ראה מדברי הגמרא (חולין קו ע"ב): נוטל אדם ידיו שחרית ומתנה עליהם כל היום כולו.

אולם הגאון הדבר שמואל כתב לדחות ראייתו, דשאני התם דמירי שלא הסיח דעתו מנטילת

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

ועליהן כל שבעת המינים, ומלבדם תפוחים ופירות הדר, פירות יבשים ופיצוחים. גם בשנה שבה חל ט"ו בשבט בשבת או מקפידים על מנהג זה, וכדי להרוויח את הברכות והאמנים מפרידים את 'סעודת' הט"ו-בשבט מסעודות השבת. כבר כמה שנים שאיננו מצליחים להשיג

תאנים לנוי בשבת ט"ו בשבט

שאלה: מדי שנה בט"ו בשבט מתכנסים כל בני המשפחה לעת ערב לברך על הפירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל ועמם שאר פירות האילן. אנחנו משתדלים לפי המנהג להגיש קערות

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

תשובה: הבעיה אכן בעיה.

למעשה – בארץ ישראל, מאחר והיה אפשר לצרף את העיסות בערב שבת, לחייבן ולהפריש מהן חלה כדון, אין תקנה להפריש חלה בשבת ואי אפשר לאכול מהחלות. ואולם בחלת חוץ לארץ, הקלו לשייר בסוף החלה, ובמוצאי שבת להפריש את החלק הנשאר לחלה על כל העיסה שכבר נאכלה.

כמו כן, במקרה שכבר אכלו או התחילו לאכול בשוגג ורק אז שמו לב לבעיה שבדבר, ישיירו את מה שלא אכלו ויפרישו מזה חלה על הכל במוצאי שבת.

[הערה: יישר-כחכם על הזהירות ותשומת הלב! רבים נוטים לשכוח שהסיבה שבגללה אין אנו מברכים על הפרשת חלה בשיעור הקטן, היא בגלל שיש ספק שמא שיעור זה אינו חייב בהפרשת חלה, ולכן כאשר העיסה תגדל ותגיע למצב של ודאי חיוב, ההפרשה הראשונה אינה נחשבת ואינה מפחיתה משיעור העיסה החייבת בחלה (אף שלפעמים היא יוצרת ספק וגורמת שלא יברכו על ההפרשה הנוספת) ולכן אסור לאכול מהעיסה או מהחלות עד להפרשה נוספת שנעשית לאחר שחל החיוב].

מקורות לעיון והרחבה: שו"ע יורה דעה

סימן שכו. ברכי יוסף שם ס"ק ג. משנה ברורה סימן רסא ס"ק ד. סי' תגז ס"ק י.

האם יש פתרון לאפשר הפרשת חלה בשבת?

שאלה: לכבוד 'שבת מברכים' החלטתי

לאפות חלות לכבוד שבת, לא היה צורך ביותר מכך ולכן הכנתי עיסה של ק"ג וחצי שאמנם מצריכה הפרשת חלה אך בלא ברכה. אפיתי את החלות וברוך השם ריחן המשכר הדיף ניהוחות ברחבי הבית. ילדי שחזרו בליל-שישי מהשיבות, ביקשו לטעום מהן, טועמיה חיים זכו אבל מכל מה שהכנתי נשארה כמות שלא תספיק לשבת.

מיהרתי והכנתי עוד עיסה של קילו וחצי, זו הכמות שהתאימה למתכון שבידי, ולא היה אכפת לי להגיש חלות גדולות ורבות לשולחן השבת, ולהשתמש בהמשך במה שיישאר. כמוכן שהפרשתי חלה בלא ברכה גם מהעיסה החדשה.

ואולם כששב בעלי בליל שבת עם הבנים מבית הכנסת וראה את מפית החלות מכסה כמות גדולה במיוחד של חלות, הרים אותה והציץ, ואז שאל אותי מהי הנחתך את כל החלות יחד על המגש וכיסיתי אותן? כשענית שהיה זה ממש עכשיו לפני הסעודה, גילינו שאנחנו בבעיה: צירוף החלות משתי העיסות יחד גרם שיתחייבו בהפרשת חלה לפי השיעור הגדול, ולמרות שלא צריך לברך שוב כי אולי השיעור הקטן מספיק וכבר הפרשנו חלה, צריך להפריש חלה שוב.

האם יש פתרון לאפשר הפרשת חלה בשבת?

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א

ראש בית הוראה הכללי ירושלים

גאב"ד מרכז פתח תקוה

שמרגיש בשתיית המיץ את חידוש הטעם מהפרי החדש (משנה ברורה רכה, טו).

פירות מזנים שונים

שאלה: האם יש לברך שהחיינו על ב' סוגי אגסים מזנים שונים.

תשובה: המשנה ברורה (רכה, יד) הביא בזה מחלוקת הפוסקים, ומסקנת השער הציון (שם יח) "דעביד כמו עביד ודעביד כמו עביד, וטוב יותר שייקח פרי של מין חדש שעדיין לא ברך עליה ויכון להוציא גם את זה".

אמנם הוראת רבינו לברך ובלבד שיהיה ניכר ההבדל בטעמם השונה כענבים שחורים וירוקים, אכן אם מסופק אם שונה טעמו של הזן החדש לא יברך, שהרי ספק ברכות להקל. ומחמת כן הורה על תפוז, קלמנטינה ואשכולית לברך על

כיון שהברכה על השמחה ויש שמחה בכל צורה שאוכל אותה, שהרי מעיקר הדין מברכים אף על ראייה הגורמת שמחה בלא אכילה (הגרא"ל שטיינמן - לקט הלכות מצויות ה, מט). ובלבד

מתולעות בוודאי לבין תאנים שאפשר לבדקן בקושי רב או שניקויין כרוך באיסור 'בורד'.

תשובה:

מותר להגיש את התאנים בשבת והן אינן מוקצה.

ככלל, אדם מזמין בדעתו את כל מיני האוכלים לשימושו בשבת. ולכן, כדי שאוכל יהיה 'מוקצה', צריכים להתקיים אחת משתי אפשרויות: א. לא חזי - שהמאכל אינו ראוי אפילו לאכילת בהמה ושוב אינו אוכל. ב. דחייב בידים - כשהאדם עצמו הניח את האוכל בערב שבת בתהליך שצריך להימשך עד אחרי שבת, כגון שהניח ענבים לייבוש כצימוקים, או מלפפונים להחמצה וכדומה.

תאנים בשלות ראויות מצד עצמן לאכילה ולכן למרות שיש בהם חשש לתולעים, הן אינן מאוסות ואף ראויות לאכילת מי שידוע לבדקן וכן לאכילת בעלי חיים, ולכן ברור שלא התכוון להקצות אותן מערב שבת.

כמוכן שאכן יש להיזהר שלא לנקות את התאנים בשבת בצורה של הוצאת פסולת מתוך אוכל משום איסור בורד.

מקורות לעיון והרחבה: שו"ע אורח

חיים סימן שח סעיף כז. סימן שי סעיף ד וסעיף ה. משנה ברורה הקדמה לסימן שח.

שהחיינו על אבוקדו בסלט

שאלה: האם יש לברך שהחיינו כשאוכל אבוקדו הטפל לסלט.

תשובה: אם חש בטעמו, יש לברך עליו (הגר"ש אלישיב, דעת תורה רכה, ג), שהרי הטפל חייב בברכת הנהנין אלא שנפטר בברכת העיקר. אמנם רצוי ליטלו בפני עצמו ולברך עליו. וניתן לברך אף כשמרוח על הלחם, למרות שכבר איבד מחשיבותו וברכתו שהכל.

שהחיינו על מיץ פירות

שאלה: האם יש לברך על מיץ פרי שלא אכל ממנו בשנה זו.

תשובה: יש לברך שהחיינו על מיץ פרי חדש למרות שאין זה פרי אלא זיעה בעלמא,

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

תשובה: אין לברך על מלון שהחיינו שהרי שניתן להשיגו מגידולי חממה בכל ימות השנה, ומברכים רק על פרי או ירק עונתי שאינו מצוי כל השנה (משנה ברורה רכה, יח). אכן פירות שניתן להשיגם כל השנה רק מקידור אם הפירות הטריים ניכרים במראה ובטעם יש לברך עליהם, ולכן יש לברך על פירות ההדר למרות שניתן להשיגם בכל השנה.

הראשונה. אמנם אם לא בירך קודם תחילת האכילה, יכול עדיין לברך תוך כדי האכילה שהרי שמחתו הראשונה לא פגה (משנה ברורה שם, יג). ומה שכתב "אם טועם מעט ואחר כך מברך שהחיינו שפיר דמי", היינו אפילו לכתחילה.

שהחיינו - מלון ופרי הדר

שאלה: האם יש לברך שהחיינו על אכילת מלון שניתן להשיגו כל ימות השנה.

כל מין שהחיינו כיון שכולם פירות הדר (למרות שלעניין כלאיים מסתפק בדרך אמונה [תרומות יד, א] בשם החזון איש אם ניתן להרכיבם יחד).

ברכה בעת אכילתו השניה

שאלה: שכח לברך שהחיינו קודם אכילת הפרי החדש, האם יכול לברך בפעם הבאה.

תשובה: ניתן לברך רק בעת האכילה.

בס"ד

מהדורה חדשה מפוארת, מאירת עינים, שלא נראה כמותה

אור המאיר המבואר

ממזהר"ר זאב וואלף מזוטאמיר

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

סמלית

מסכת נזיר דף יג-ט

שמחה בלידת בת

במשנה: הריני נזיר... לכשיהיה לי ולד אפילו נולד לו בת... הרי זה נזיר (נדרים יב, ב).

במשנה מבואר שאם אדם אמר הריני נזיר לכשיהיה לי ולד, אפילו אם נולדה לו בת הרי הוא נזיר.

בגמרא הקשו מה חידוש יש בכך, והלא ודאי ש'בת' היא בכלל 'ולד', ותירצה הגמ' מהו דתימא ולד דמיחשב ביני אינשי בעינן, קמ"ל, והיינו שהיה מקום לומר שכשהאדם אמר שהוא נזיר אם יהיה לו ולד, לא היתה כונתו אלא על סוג 'ולד' שבין האנשים יש לו חשיבות, ומאחר ולבת אין חשיבות בעיני בני אדם, על כן אם לבסוף נולדה בת, אינו נזיר. לזאת חידשה המשנה שמכל מקום גם אם נולדה בת הרי הוא נזיר.

כיוצא בזה ביאר התפארת ישראל (פ"ב מ"ז) הגירסא במתני כשאראה כשיהיה לי וולד, שאף בנולד לו בת הרי זה נזיר, שהחידוש הוא שאע"ג שאמר שאראה, דהיינו שמקפיד לשמוח בראייתו ולא רק על הלידה לחוד, ובבת, בטומטום ובאנדרוגינוס לא ישמח כשיראם, מ"מ חידשה המשנה שהוא נזיר שהרי נולד לו.

בתפארת ציון (ד"ה מהו דתימא) כתב לבאר את הצד לומר שבת אינה בכלל ולד, מפני שבבן כולם שמחים בו שהרי כל העולם נהנים ממנו שהחיות של כל העולם הוא מהבל פיהם של תינוקות של בית רבן, ולכן אצל כולם הוא מתואר בשם ולד, משא"כ בבת שלא נקראת בשם ולד אלא לאביו ואמו שמקיימים על ידה מצות פריה ורבייה.

אמנם עניין זה שישנו חיבוב מיוחד לבן הנולד יותר מאשר בת, מבואר בכמה מקומות, ובספר מנחם משיב (קידשבוים, ח"א ס' נא) ציין למה שכתב רש"י (שבת סו:) על סגולה מסויימת ששייכת רק בבן ולא בבת, מפני שאין האב מחבבן כל כך מתחילתן שיהיו מתגעגעין אליו.

החיד"א בכסא רחמים (מסכת כלה פ"א ה"א פירושו) האריך לבאר את הסתירה שמצאנו בענין זה, שמצד אחד ביום שנקבה נולדת, האב והאם עצובים, ואומרים שכשנולדה נקבה, בשמים ממעל המזלות מצטערים ואמרו בשם הקדמונים ש'נקבה' בגימטריא 'נוק', 'בת' בגימטריא 'אור', ו'זכר' בגימטריא 'ברכה', ומצד שני אמרו ביבמות (סב) השרוי בלא אשה שרוי בלא ברכה, וכן אמרו אין הברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, עיי"ש.

והנה בספרי גדולי הדורות הרבו להוכיח שלא להקניט אדם שנולדה לו בת, כמבואר בפלא יועץ (ערך בת) שכתב בזה הלשון, ראיתי מנהג רע באיזה מקומות, האיש כי יולד לו בת מרבים העם לעשות שחוק וליצנות, זה אומר הקור גדול

וזה אומר הסרחון גדול וכהנה דברים של ליצנות, עד שמי שנולדה לו בת אינו מוצא מקום להחבא מגודל הרדיפה שרודפין אחריו בדברי שחוק וליצנות, ורע עלי המעשה קורא אני עליהם לועג לרש חרף עושהו, כי הן הם מפלאות תמים דעים שהוא הנותן הבנים למי שירצה והבנות למי שירצה, נמצא שהמלעיג על לידת הבנות אך נגד ה' דברו, מלבד איסור הליצנות כי רבה הוא.

יותר מזה יש שטות גדול בקצת בורים שאם ילדה אשתו זכר אוהבה ומכבדה כבוד גדול, ואם נקבה תלד מרחקה ואינו נכנס אליה ורבה העזבה והעצבה, ומה נואלו האנשים האלה, מה לו עם אשתו, האם היא הלכה לשוק ובחרה לקנות לו בת ולא בן, ועוד בהדי כבשי דרחמנא מה ליה הלא אפשר דבנתן עדיפין ליה מבני, באשר יהיה טוב מזלן ומנת חלקן כאשר בעינינו ראינו כמה ששמחו בבת בין הבנים והיה מזלה ברוך מבנים ואי לו למי שבניו בנות, ויותר גרוע מבנות כאשר הן רבים עתה עם הארץ ובני עליה הגם מועטים ורבים מכאובים לאבי הבנים על התורה ועל העבודה, מה שאין כן לאבי הבנות שאין עליו צרת הבת כי אם ללמדה מלאכת נשים ומדות טובות.

כמו כן הבן איש חי בספרו חקי הנשים (פ"ו) כתב, האשה היולדת בנות תהא נשכחת, ומרב מצוקתה תביא נזק לעצמה בשעת לידתה, ותהיה במצב קשה, והנזק הזה לא ימחה. הן מצד שתראה קרובותיה חברותיה וידידותיה, ילעגו בהולדת הבנות, גם בעלה ומשפחת חמיה יקפידו, כאילו עשתה איסור ומעשה רע, שלחוח לקנות בן זכר מהשוק, וקנתה נקבה. ובקיצור כל העולם יודע שזוהי מתנת בורא העולמים, ולא צרפה הצורך, ולא מכרה הסוחר, ולא גרכשה בשוק הסוחרים, אלא הבורא המרומם בראה ולא רצה לבוראה זכר ובראה נקבה. והאם מה אשמתה במעשה זה, ולאחר יסוריה בהריונה ולידתה, תהא זאת

המסכנה נעשית נכשלת ומבושית. אמת, כל אדם אוהב שיבא לו בן זכר וישמח בו, אבל מי שנולדה לו בת, לא צריך להצטער בה, ולא יקפיד בלידתה, איך יתכן ידבר ויוציא מילים, יתרעם ויתלונן, במעשה הבורא הרחמן, אשר יודע כל דבר אשר יקרה באחרית הימים, והנה תמצאו נשים רבות אשר גדלו בניהם, וקבלו רע וכאב מהם, היות ויצאו מקולקלים ורעים, ואילו בנותיהם יצאו טובות, גם חתניהם הם ישרים, ובני בנותיהן צדיקים. נשים אלה אם ילמדו העתיד וידעו את אשר יקרה באחרים הימים, היו מקוננות בלידת בניהם, ושמחות שמחה גדולה בלדת בנותיהם. לכן צריך כל אדם אשר יתן לו הבורא, יברך בפיו וישמח בלבו, היות וכל איש ואיש לא ידע מה ילד יום, והשבח והתהילה לבורא אשר הוא יודע טובת ברואיו וברכתם ונותן להם את אשר צריך להם.

יום הולדת

גמ': אמר כמשה ב' באדר מהו (נזיר יד, א). בתוספות (ד"ה אמר כמשה) כתבו שב' אדר – יום הולדו של משה רבינו שמחו כולם שמחה גדולה. וברא"ש כתב 'ב' באדר נולד וכמו כן הוא יום משתה ושמחה.

בדברי יציב (ח"ז ס' סד) כתב לדייק מלשן הרא"ש שיום זה נקבע לדורות כיום משתה ושמחה. ובספר נפש חיה (ש"ע או"ח ס' תקפ) הביא ממדרש שגם בזמנו של משה רבינו היה נחשב יום הולדתו כזמן של מזל והצלחה.

ובעין אליהו (בבא בתרא קמז) כתב לבאר שיום הולדתו של הצדיק הוא זמן הצלחה לכל העולם, והוכיח כן מכמה מקומות.

והנה בשו"ת אפרקסתא דעניא (ח"א ס' קכג) הביא בשם החת"ס שאין לישראל לחוג יום מולדתו, אלא את היום שנכנס בבריתו של אברהם אבינו ע"ה.

וביאר האפרקסתא דעניא שאין להוכיח ממה שאמרו חז"ל במגילה (יג:) על המן ששמח שהגורל נפל על חודש אדר מפני שבחודש זה מת משה רבינו, אך הוא לא ידע שב' אדר מת משה וב' אדר גם נולד משה, וברש"י (שם) פירש 'כדאי הלידה שתכפר על המיתה', ולכאורה רואים מכאן מעלת יום הלידה, אך יש לדחות שהיות ומשה רבינו נולד מהול, ונשלמה צורתו מיד בשעת לידתו, על כן דווקא אצלו היה שמחה ביום הלידה, [ולא לאחר מכן ביום המילה], ועיי"ש עוד מה שכתב בזה.

וכ"כ המנחת אלעזר בספרו דברי תורה (מהדורה ה' ס' פח) שלא נהגו לעשות יום הולדת, והאריך בזה גם בשו"ת להורות נתן (ח"ט ס' ה).

והנה בשו"ת מהר"ל (ס"י קיה, הו"ד בבי"א א"ח ס"י תקסח ד"ה כתב מהר"ל) נשאל, מאדם שאשתו נדרה להשתטח על קברי הצדיקים ברענגשפורק, ולאחר זמן הלכה האשה לרענגשפורק לצורך אחר, אם יצאה ידי נדרה בהליכה זו, או שמא כיון שלא הלכה במיוחד לצורך ההשתטחות על הקברים, לא יצאה ידי חובתה.

והשיב מהר"ל 'זוגתך שאלה אותי, והשבת לך שדי לה בהליכה זו. וביאר מהר"ל, 'זטעמא דידי הואיל ומקיימה נדרה שהולכת על קברי הצדיקים, מאי איכפת לך אם עשתה ג"כ שליחות אחר אגב'.

כיוצא בזה כתב מהר"ל: אדם שנדר להתענות סכום ימים רצופים, ונפל לו בהם תענית חובה, יוצא הוא ידי חובת שני התעניות. וכך נפסק גם בשולחן ערוך (א"ח שם ס"א), הנודר לצום סכום ימים רצופים ואירע בהם תענית חובה, עולין לו.

והקשה מהר"ל ממה שאמרו לעיל (יג) שהאומר, הריני נזיר, ונזיר לכשיהיה לי בן, צריך למנות שני נזירות, ולכאורה מבואר שאין אומרים שנזירות אחת פוטרת את השניה, ואם כן גם גבי נדר לתענית נאמר כך, וכתב ליישב שהיות ואמר במפורש שיהיה ב' פעמים נזיר, ושני נדרים הם, על כן מחוייב בשני נזירות.

וכך מבואר להלכה במגן אברהם (ס"ק כב) ובמשנה ברורה (ס"ק מט) שכל מה שמבואר בשו"ע שאדם יוצא ידי חובת שני תעניות בתענית אחת, היינו רק כשלא נדר שהוא התענה, [כגון בתענית חובה שחייב בה אף כשלא נדר שישעם], אבל אם היה חייב לצום מחמת נדר, וכגון שנדר לצום בשני וחמישי, ואחר כך נדר לצום ארבעים יום רצופים, אין הצומות שהוא צם בשני וחמישי עולות לו מן המניין.

ספירת שני ימים בספירת העומר חספק

בגמ': זבה גמורה דמייתא קרבן היכי משכחת לה כיון דחזיא בפלגיה דיומא איך פלגיה דיומא סליק לה לשימור וכו'. (נזיר טו, א).

בדבר אברהם (ח"א ס"י לד) דן אם מי שהיה בדרך רחוקה, והיה מסופק במנין ימי ספירת העומר אם הוא עומד בשלשה לספירה או בארבעה, אם יכול לברך ולספור מספיקא שני מספרים היינו היום שלשה ימים היום ארבעה ימים.

וכתב שבפשטות נראה שאין ענין הספירה שיוציא מלות המספר מפיו, אלא עניינה שידע ויחלט אצלו מדעת ומהחלט המנין שהוא סופר, ובלאו הכי לא מיקרי ספירה כלל אלא קריאת מלות הספירה, ולא ספירה עצמה.

ועל כן כשאינו מבין ויודע את מספרו מדעת, לא מיקרי מנין וספירה כלל, ולכן אם מסופק בימי הספירה בודאי אינו מונה שני ימים מספקא,

רענן על ילקוט חבקוק אות תקסד, רסיסי לילה לרבי צדוק הכהן מלובלין).

ואף יש שנהגו לעשות סעודה, כמבואר בבן איש חי (פרשת ראה אות יז) שכתב, יש נוהגים לעשות את יום הלידה ליום טוב בכל שנה ושנה וסימן יפה הוא, וכן נוהגים בביתנו, ושמעתי שיש נוהגים לעשות סעודה ביום שנכנס בו בבריתו של אברהם אבינו בכל שנה ושנה, ומנהג יפה הוא מאד, אך לא נהגנו בזה.

כמו כן הגאון רבי אברהם פאלאגי בספרו ואברהם זקן (מערכת י אות יט) כתב סמך למה שעושין שמחה וסעודה ביום הולדת, עיי"ש. וכן יש שהביאו סמך לזה ממדרש שכל טוב (בראשית ג). וראה עוד בפניני הלכה סוטה (יב): דעת בעל התפארת ישראל, והאדר"ת על עניין זה.

קיום שתי תעניות בתענית אחת

במשנה: הריני נזיר לכשיהא לי בן... נולד לו בן עד שבעים לא הפסיד כלום לאחר שבעים סותר (נזיר טו, א).

בסוגיין מבואר שהאומר הריני נזיר לכשיהא לי בן, ונולד לו בן עד שבעים לא הפסיד כלום, וביארו התוס' (לעיל יג: ד"ה הריני) שאם הבן נולד עד שבעים, הנזירות של הבן מובלעת בנזירות האב ואינו צריך למנות עוד ליום לבן, אולם דעת הרמב"ם ועוד ראשונים שנזירות אחת אינה עולה לשניים.

ובשלטי גבורים (שבועות ט) כתב שיש ללמוד מדברי התוס' שאדם שנדר לצום ארבעים יום רצופים, וימים אלו נפלו בעשרת ימי תשובה, והוא נוהג להתענות גם בהם, הרי אם כל עשרת ימי תשובה מובלעים במ' יום, הרי הוא נפטר במ' יום שצם, ואינו צריך לצום עוד ימים, אולם אם אין כל העשרה ימים מובלעים בתוך הארבעים יום, אינם עולים למנין המ' יום, ועליו לצום בעשרת ימי תשובה, ובנוסף לזה עוד מ' יום.

ענין זה מבואר כבר על ידי מחבר ספר יוסיון (יוסף בן מתתיהו) בספרו קדמות היהודים נגד אפיון (מאמר שני אות כה) שכתב, לא צותה התורה לעשות משתה לעת הולד הבנים ולמצוא בזה טעם להרבות בשתיה, רק פקדה להתחיל לגדל את הילד בחכמה, ואח"כ ללמדו מקרא וכו'.

ובספר אוצר כל מנהגי ישורון (ס"י כז אות ד) כתב לחוג את יום הלידה נזכר בראשונה אצל מצרים, 'יום הולדת את פרעה ויעש משתה לכל עבדיו, הרומים והיוונים חגגו לא רק את יום הולדת של החיים אלא גם יום הולדת של האנשים שכבר מתו, ולא מצינו לא בחכמי התלמוד ולא בגאונים הראשונים ואחרונים שחגגו יום הלידה'.

והביא שם שבעיר קאנונא רצו אוהבי הרב ר' יצחק אלחנן ז"ל (מחבר הספרים עין יצחק, ונחל יצחק) לחוג חג לאחר מלאת חמישים שנה מיום רבנותו, ועצר בעדם מלהפיק זממם, וסיים שם 'זלדאבון לבנו, בני ישראל אחינו, האוהבים לחקות כל מעשה שכניהם כקוף המחקה בלי דעת בין טוב בין רע, עושים חג כשמחת קציר ליום הולדת, ושמחה מה זו עושה'.

לפי זה יש שהעירו שיש לחשוש בחגיגת יום הולדת משום חוקות הגויים, שכן העכ"ם נהגו בכך, ובשו"ת הלל אומר (ס"י קלט) כתב שאפשר לכן אמרו חז"ל שגער נהיה בר מצווה בן י"ג שנה ויום אחד, וכן לעניין לישא אשה אמרו שכאשר הוא בן י"ח שנה ויום אחד חייב לישא אשה, וכן באשר דברים הוסיפו יום אחד, כדי להתרחק מליתן כל חשיבות ליום הולדת, ויתירה מזו כתב שבימי אנטיוכוס גזרו על היהודים לחוג יום הולדת כי היהודים היו נוהרים מזה, וסיים שם שיום זה צריך האדם להקדישו כולו לעבודת ה' שיום זה הוא יום הצלחה ומזל.

ובשו"ת בית דוד (ס"י קעו) דן בנידון זה אם יש בחגיגת יום הולדת משום חוקות הגויים, וכתב להוכיח שלחוג בגיל שישים ובגיל שבעים ודאי אינו אסור, וזאת עפ"י מה שאמרו במועד קטן (כת) שרב יוסף עשה סעודה כשהגיע לגיל שישים שייצא מכלל כרת, ובשו"ת חוות יאיר (ס"י ע) דן אם כשהאדם עושה סעודה כשהגיע לגיל שבעים יברך שהחינו.

ובספר אוצר דרשות (אייזנשטיין, דרשה קפט) כתב שלא היה מנהג ישראל לחוג את יום הולדת, וזוהו ביאר את הפסוק 'טוב שם טוב משמן טוב, ויום המות מיום הולדו', דהיינו שאותו שם טוב דהיינו האדם שנולד יותר טוב ביום המוות שכבר השלים תפקידו, מאשר יום הולדו שעדיין אי אפשר לשמוח שעדיין לא השלים תפקידו ואף יש לחשוש שמא יקלקל במעשיו. אמנם הגויים נהגו לחוג את יום הולדתם, כמבואר בע"ז (י.), ויום זה היה מסוגל אצל הגויים להצלחתם, כמבואר בירושלמי (ר"ה פ"ג ה"ח).

אמנם יש שכתבו שיום זה מסוגל למזל ולהצלחה גם לעם ישראל, (המ"א בספרו זית

הימנעות מאכילת בשר ויין באמצע השבוע

בגמ': ר' אלעזר הקפר ברבי אומר, מה ת"ל (במדבר ו) 'זכפר עליו מאשר חטא על הנפש', וכי באיזו נפש חטא זה, אלא שציער עצמו מן היין, וק"ו ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה. (גזיר יט, א).

בסוגיין. ר' אלעזר הקפר ברבי אומר, מה ת"ל (במדבר ו) 'זכפר עליו מאשר חטא על הנפש', וכי באיזו נפש חטא זה, אלא שציער עצמו מן היין, וק"ו ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה.

והנה בבאר היטב (או"ח סי' קלד סק"ד) כתב בשם האר"י והשכנה"ג, 'אשרי למי שאפשר לו לפרוש מבשר ויין כל השבוע, וכן הובא בהקדמת מהר"ח לשיעור ההקדמות, בהקדמת מגיד מישרים ובספר אור צדיקים (סי' כג סכ"ה).

ובחסד לאברהם (מעין חמישי נהר ו) כתב שחיבוט הקבר בא לאדם על אשר שמח בזמן שאינו ראוי לשמחה, ואין שמחה אלא בבשר ויין, וכל הימים שבהם נופלים על פניהם אינם ימי שמחה ולכן אסור בהם אכילת בשר ושתיית יין. ועיין בספר סור מרע ועשה טוב (הוספות מהרצ"א אות לו) כתב שאם יודע האדם טבע חלישותו ובפרט בדורות האלו שאין צריך לפרוש מבשר ויין כל השבוע.

ובשדי חמד (אסיפת דינים מערכת אכילה אות א) כתב ללד סעד וסמך לאחד שנהג פרישות שלא לאכול בשר, וכתב, 'חלילה וחלילה ללגלג עליו ואשרי חלקו כי גם מן היין הוא פרוש מרובה זולת יין מצוה וידוע כי עמל אדם לפיהו וכמה איסורים נמשכים מרוב אכילה והרבה יין עושה רח"ל וכבר כתבו בשם הרב האר"י אשר למי שאפשר לו לפרוש כל השבוע מבשר ויין, והביא שם בשם השבט מוסר שלא הותר אכילת בשר אלא לצדיק גמור, ועם שכל זמן משנת חסידים הוא וחלילה לאסור לכל אדם אכילת בשר, ומ"מ למדנו כי נכון הדבר שמי שיוכל לסגף עצמו חסין קדוש יאמר לו.

יש שאמרו להימנע דווקא ביום א' מיין ובשר, מפני שביום א' נחרב בית המקדש (הנהגות צדיקים, תקונים והנהגות ממקובלי צפת אות ט, ועיין בבבא בתרא ס: ובספר נצח ישראל למהר"ל פכ"ג ד"ה הרי לך).

ועיין עוד במה שנתבאר בענין צומות וסיגופים לעיל, ובהליכות שלמה (ח"א פ"ו הערה) הובא מכתב מבעל המנחת שלמה שבין הדברים שכתב לבעל תשובה בסדר עשיית התשובה, כתב, 'סגף עצמו באחת מהמתוות שהוא מאד אוהב את זה, סיגרות או שוקלד וכדומה מהמתוות שהוא רגיל בהם ואינם נותנים כח ובריאות לגוף.

מקומות הזהירה תורה שלא לשוב למצרים וכו', ומותר לחזור לארץ מצרים לסחורה ולפרקמטיא, ואין אסור אלא להשתקע שם, ואין לוקים על לאו זה, שבעת הכניסה מותר הוא, ואם חשב להשתקע שם אחר כך, הרי אין בו מעשה. [ועיין בשדי חמד (מערכת ל כלל קכד)].

מדבריו דייק הקרן אורה (ד"ה ועוד יש מקום) שאף על פי שעשה מעשה בכניסתו, ועבר על לא תעשה, כיון שבשהייתו אין בה מעשה, אינו לוקה. ולפי זה הקשה מאי שנא דין שהייה במצרים שלא חשיב מעשה מה שאינו יוצא, ומאי שנא דלענין יציאה מן הטומאה חשיב מעשה.

וכתב שיש לחלק דעל יציאתו ממצרים בלא"ה לא שייך מלקות דהוי התראת ספק שיכול לומר דיצא משם ולא ישתקע כיון דאין איסור בשהייה שם, ומש"כ דאם יחשוב להשתקע הוי אין בו מעשה היינו אפילו אם אומר בשעת כניסתו לשם דנכנס ע"מ להשתקע שם מ"מ אין בו מלקות כיון דבכניסה עצמה אין כאן איסור ומה שאומר דכניסתו היא להשתקע זה אין בו מעשה.

ו"ל עוד דהתם במצרים דאינו מצווה על הפרישה משם וליכא איסורא אלא השקיעה שם זה חשוב שפיר אין בו מעשה כיון דאין שיעור לזה. אבל בלא"ה נראה דהתראת ספק הוא. ויש לדקדק בדברי הרמב"ם ז"ל שם דממה שכתב דלא הותר לחזור למצרים אלא לסחורה ולפרקמטיא משמע דלטיול בעלמא אסור, וא"כ מצינו מלקות בלאו זה כשיווד רק לטיול בעלמא, ואמאי כתב דאין אסור אלא להשתקע. ו"ל דלאו דוקא לסחורה אלא היינו ירידה ע"מ לחזור דזה מצוי הוא בסחורה ובפרקמטיא, ואין אסור אלא הישיבה שם וכמבואר בירושלמי הביאוי הכ"מ ז"ל שם לישיבה אי אתה חוזר, וגם בזה צ"ע בדברי הראשונים ז"ל.

שהא"ך יאמר היום שלשה ימים היום ארבעה ימים דאיזה מספר הוא שאם אפשר שהוא שלשה ואפשר שהוא ארבעה א"כ לא הוי מספר כלל שהרי אינו מכיר ואינו יודע בהחלט את המספר שהוא מונה.

בהוצאה השניה הוסיף על כך הדבר אברהם בהג"ה (שם) שחכם אחד העיר שלפי זה יובנו היטב דברי הריב"ן בסוגיין שכתבו שאם בין השמשות הוא ספק, היא זבה ודאית להביא קרבן, ולכאורה דבריהם צריכים ביאור, ולפי היסוד הנ"ל מבואר היטב שכיון שצריכה לספור יום טהרה, לכן כל שהיא מסופקת בבין השמשות אם יום הוא או לילה, ולחד צד נסתרה הטהרה, ממילא אין כאן ספירת טהרה כלל, שאין זו בתורת דאי ומביאה קרבן, [אך הדבר אברהם הוסיף שם, שלדעתו לא מבואר בכך דברי הריב"ן וכונה אחרת יש בדבריו].

אמנם למעשה כתב הדבר אברהם שאע"פ שהסביר נכונה ויש לה סמוכים, מכל מקום כיון שמהדראשונים מוכח שלא סברו כך, על כן למעשה אפשר לספור ב' ספירות מספק, ולפי שספירה בזמן הזה דרבנן אולי נכון יותר שישפור ב' ספירות מספק בלא ברכה.

ובשו"ת ערוגת הבשם (סי קסח) כתב שמי שמסופק כמה היום לעומר וספר המניינים שמסופק בהם, דהיינו שאמר היום ארבעה ימים, היום חמשה ימים, לא יצא ידי חובה כיון שלא ספר מניין מבורר. אך בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' מח) העיר על דבריו, עיי"ש.

ירד למצרים לטיול ורצה להשתקע שם

בגמ': בעי רבא נזיר והוא בבית הקברות מהו בעי שהייה למלקות או לא (נזיר יז, א).
כתב הרמב"ם (מלכים פ"ה ה"ח) בשלשה

הגה"ק רבי חיים כפואי זי"ע

בעל באור החיים
י"ב שבט תצ"א

בטעם המצוה כי בסוכות הושבתי את בני ישראל וגו' ממצרים אני הו"ה אלקיכם, והוא עפ"י מה שדקדק הרב הגדול בעל תו"ט זצ"ל במסכת ברכות [פ"ז מ"ג ד"ה גברך] למה בברכת התורה אומרים ברכו את הו"ה ובברכת המזון אומרים גברך אלקינו (הבאתיו לעיל [אות ט']) ואמר דהנה לזווגנו ולפרנסינו הדין והמשפט נותן לזון את כל בריותיו אשר ברא לכבודו כיון שהוא בראנו על כן מברכין בשם אלקים הוא שם הדין והמשפט, משא"כ נתינת התורה אין שום דין ומשפט שכלי מחייב שהש"י יגלה מסטירין דיליה חסד שעשועים לבריות קטנים בעולם העשיה, אבל הוא מצד חסדו הגדול אשר מתחסד עם ישראל עם קרובו ונתן להם את תורתו על כן אומרים ברכו את הו"ה שם החסד והרחמים, זה תוכן דברי הרב ז"ל.

(בני יששכר מאמרי חודש תשרי מאמר י -
צלא דמהימנותא)

ב' רעות עשה עמלק בכוונה ושלא בכוונה

וַיבֹּא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְדִּים (שמות יז, ח).
פירושו שבא בכוונה. ולהלן הוא אומר 'אשר קרך', שמשמעו לשון פגיעה ושלא בכוונה.
ולדעתי שתים רעות עשה עמלק, שמתחילה בא עליהם בכוונה, וארב להם במקום שלא ירגישו ישראל, והו' יבוא עמלק. וכשעברו עליהם ישראל, נתגלה עמלק בבהלה גדולה, ונראה להם כבאים עליהם בפתע פתאום, כדי לערבבם ולהפחידם. ואל זה כיוון הכתוב ואמר, 'אשר קרך'.
ולדעתי אל זה רמזו רז"ל בספרי באומרם, אין קרך אלא שנזדמן לך, ולשון שנזדמן לדעתי כולל לשניהם, בכוונה ושלא בכוונה.
(באור החיים, פר' בשלח)

קובץ דרשות, ופירושים למדרשי הלכה, עומדים עדיין בכתב יד.

טעם שעושים זכר לענני כבוד יותר מן המן והבאר

הנה ראיתי להרב הגדול מ' חיד"א הנ"ל בספרו ראש דוד כתב בשם הרב החסיד מו' חיים כפואי, דהמן ובאר הלא המה לחם ומים שהן הכרחיים לחיי האדם ולא הוה כל כך תוספת טובה, אבל מה שהקיפן הש"י בענני כבוד חיבה יתירה נודעת להם בתוספת טובה, לזה צונו הש"י במצותיו לעשות זכר רק למתנה הלזו באמרו ית"ש כי בסוכות הושבתי את בני ישראל וכו' [ויקרא כג מג] עכ"ד.
ועפ"ז נבאר מה שסיים שם בפסוק דברי הש"י

נולד לאביו בשנת ש' באלג'יר, לימים עבר עם משפחתו למצרים. הוא למד בישיבתו של הגה"ק רבי יצחק בירב בנו של הגה"ק יעקב בירב, וישנה מסורת שהאר"י הקדוש היה רבו בתורת הנסתר. הוא נדד בחייו בין קהיר, אלכסנדריה ודמיאט, ומשערים כי עמד בראש ישיבה במצרים.

חכם חיים כפואי סבל מעיוורון, ופעם שמע שרגנו אחריו כי לקח שוחד בשבתו כדיין, ונתקיים בו, רחמנא ליצלן, מקרא שכתוב: 'כי השוחד יעוור עיני חכמים'. בשומעו זאת הכריז, שאם אכן לקח שוחד - יישאר בעיוורונו, ואם לאו - יפקחו עיניו, ואכן נפקחו עיניו. מאז היה חותם בשמו: ה' נסי חיים כפואי, והציבור קראהו בעל הנס.

תשובותיו של חכם חיים כפואי היו גנוזים בכתב יד מאות שנים ולא נדפסו. מרן החיד"א, שראה את קובץ כתב היד, צטט מתשובותיו. חכם יעקב משה טולידאנו פרסם שלושה מתשובותיו, ורק בשנת תשע"א זכה, ויצא לאור קובץ כתב יד, ובו 60 מתשובותיו, ועוד כמה סימנים מחידושיו על התלמוד.

בתשובותיו מידע רב ערך על יהדות מצרים ועל קהילות יהודיות רבות ברחבי העולם בתקופתו. הוא עמד בקשר עם חכמי תקופתו, ונדע כבר פלוגתא של חכם הגה"ק יעקב קאשטרו רבה של מצרים, והתדיין עם הגה"ק רבי בצלאל אשכנזי, בעל השיטה המקובצת, בזמן שהייתו במצרים. רבינו חיים כפואי נפטר ביום י"ב בשבט תצ"א, וקברו נשמר עד היום במצרים, והוא מהווה אתר עליה לרגל. בית הכנסת הנושא את שמו, קיים גם הוא בקהיר עד ימינו. משעלו יהודי קהיר לארץ ישראל, הוקם בית הכנסת שלו גם בארץ ישראל בעיר חולון.

חיבור נוסף של חכם חיים כפואי, שהתפרסם לאחר מותו הוא 'באור החיים' - דרושים וביאורים על התורה. חיבורים נוספים שלו 'ספרי חיים' -

הגאון רבי יעקב יהושע פולק זי"ע

בעל "פני יהושע"
י"ד שבט תקט"ז

ואין לי למי לשאול. וכתבו תוס', ה' מכה בבשרו ומשום שרט לנפש ליכא דמשום תורה קא עביד, כדאמר הרבה מעות כו עכ"ל. הרי דמשום לא תעשה דשרט לנפש ליכא, במקום דליכא שלחני להרצותן, מכ"ש דליכא בזה מצוה לקיים דברי המת ודפח"ה.

(ש"ת תשובה מאהבה - חלק א סימן קעד)

החיבור שלא הניחו מן השמים לסיימו

כתב הגאון רבי יצחק ווייס מווערבוי זצ"ל (וילקט יוסף' שנה י גליון ט): ואספרה כמו הנה ראיתי בכתב יד לאחד מתלמידי מרנא החתם סופר זיע"א, שסיפר החתם סופר שהגיד לו אלוף נעורו הרב מו"ה מענדיל לילג ז"ל (הזכירו בחתם סופר, אר"ח תשובה קנו ד"ה והנה), שהיה תלמיד לגאון ישראל הפני יהושע זצלה"ה, שבעל פני יהושע החל לעשות חיבור על התורה להראות שמנהיג ישראל יסודתם בהררי קודש, שמרומזים בתורה, וכתב עד פרשת נח לבד שלושים דפים, ואז עלה לשייבה של מעלה. והגיד, שמשמים אין מניחים ואם היה זוכה לגמרו היה קץ הגאולה.

(ספיר ויהלום עקב ע"ט - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

קודש מאביו מ"ו הגאון מוהר"מ פישלס זצלה"ה שכתב ששמע ממורינו הרב הגאון [בעל הנודע ביהודה] נ"ע כשהספיד על הגאון רשכב"ג בעל פני יהושע אב"ד ור"מ בק"ק פפד"מ אמר בזה הלשון: אף שרבינו הגדול בעל פני יהושע צוה שלא להספיד אין שומעין בזה למי שהוא רבן של כל בני הגולה, מדאז"ל סנהדרין דף ס"ח ע"א דר"ע ה' מכה בבשרו על ר"א הגדול עד שדמו שותת לארץ, ופתח עליו בשורה אָבִי אָבִי רַכֵּב יִשְׂרָאֵל וּפְרָשִׁיו (מלכים ב ב, יב) הרבה מעות יש לי ואין לי שלחני להרצותן, ופירש"י הרבה שאלות יש לי

רבינו הגה"ק יעקב יהושע פולק נולד בשנת אמו"ת בקראקא לאביו הנגיד רבי צבי הירש. נקרא על שם זקינו הגדול מחבר ספר 'מגיני שלמה' ושר"ת 'פני יהושע'. את שמו יעקב הוסיפו לו מאוחר יותר בעת חוליו, כסגולה לאריכות ימים.

בשנת תס"ג כשכיהן כרב וראש ישיבה בלבוב נהרגה כל משפחתו בהתמוטטות ביתו, ורק הוא ניצל. מאוחר יותר היה רב בקהילות שונות ביניהן ברלין ומיץ, ולבסוף מונה לרבה של פרנקפורט דמיין. ואח"כ התקבל לאב"ד וורמייזא.

היה מראשי מרביצי התורה בדורו והעמיד תלמידים רבים, יראים ושלמים. בהיותו בעיר אויפנבאך נסתלק השמימה ביום י"ד שבט שנת תקט"ז, ונטמן בפראנקפורט. אמרו עליו שגולד באמ"ת ונפטר ביושר.

רבני דורו קשרו עליו מספד גדול, ובראשם הגאון ה'נודע ביהודה', שלא חשש לצוואת הפנ"י שלא להספידו, באומרו שהיה רבן של כל בני הגולה.

הנודע ביהודה הספיד את הפני יהושע אף שציוה שלא להספידו

והנה שמעתי מידידי הרב המאוה"ג החריף המפורסם מוהר"ל פישלס נ"י שראה בין כתבי

הגאון רבי חיים מרדכי מרגליות זצ"ל

בעל 'שערי תשובה' (על שו"ע או"ח)
ט"ו בשבט תק"פ

רבינו רבי חיים מרדכי נסתלק לגנוי מרומים ביום ט"ו בשבט שנת תק"פ.

אדם המכונה הירש ושמו המקורי יהושע העשיל

שאלה: איש אחד נקרא בשם העריסה יהושע העשיל וכן הוא עולה לתורה וחותם, רק בנערותו טעו קצת אנשים והחליפו את שמו בשיבוש הירשל וכן עד היום קורין אותו מקצתו ר' הירש, והמסדר כתב יהושע המכונה העשיל ודמתקרי הירש ואחי הרב הגאון הגדול המפורסם מהור"ר חיים מרדכי נ"י אב"ד דק"ק דובנא יע"א כתב שלא יפה כיוון המסדר בזה והיה צריך לכתוב והמכונה הירש כיון שהוא שם לעז והאריך בזה בתשובתו ושלח אלי לחוות דעתי בזה.

תשובה: לרוב פשיטות הדברים בעיני לא

פרסום רב בעולם התורה זכה שמו של הגאון רבי חיים מרדכי מרגליות. ספרו "שערי תשובה" נדפס במהדורות הרבות של שולחן ערוך אורח חיים ומשנה ברורה. עמומות הידיעות על קורות חייו ופעולותיו, ובעיקר מזכירים אותו כאחיו של הגאון הנודע רבי אפרים זלמן מרגליות מבראד בעל בית אפרים.

אביו הגאון רבי מנחם מאניש מרגליות היה רבן של הקהילות ויטקוב, דינוביץ לכוביץ ועוד. רבי חיים מרדכי נמנה על חכמי הקלוזי בבראד ששמעו יצא בכל הארץ, ושם מילא כריסו בש"ס ופוסקים. בשנת תק"ס לערך נתקבל לרבנותו הראשונה בקהילת ברסצ'קה, כעבור כמה שנים נתעלה לכהן ברבנות העיר דובנא, והמשיך לחתום כרבן של שתי הקהילות, כמו בהסכמתו לספר 'מחצית השקל'.

ונראה לי שהוא הדין שמוותר לומר להמשרת שישראל המפתח מהנכרי שצריך לאיזו הפצים שלו, ואח"כ ישמיט עצמו או שיאמר שאבדו, ונראה שאין בזה איסור.

ושמעתי שגדול אחד נשאל לפניו כזאת, ולא השיב לשואל דבר, רק כשהלך מאיתו שלח אחר הנכרי, ואמר לו שצריך בשליחות אגרת על כמה פרסאות, וקצץ לו שכר ובשהות ההליכה וחזרה עברו ימי הפסח, וקראתי עליו 'מים עמקים עצה בלב איש' (משלי כ, ה), וכתבתי זה על דרך שאמרו בכתובות 'לשון חכמים מרפא' (משלי יב, יח).
(שערי תשובה א"ח סי' תמח סק"ב)

עצה לנכרי שהיה משתכר מחמץ שנמכר לו

"ופעם אחת אירע שנכרי הקונה מרתף משקים, הלך בימי הפסח בכל פעם למרתף, והיה שותה ושכור, והמשקים היו יקרים, שהיה עולה להפסד גדול, וגם מדאגה בדבר שלא ירבה ריעים שישתו וישכרו עמו והנכרי עני, ודאגה בלב איש ישיחנה. ויעצתי לו שבעת שהנכרי נופל ומשתקע בשינה יקח המשרת שלו המפתח מכיסו, והוא ידמה בנפשו שנאבד ממנו, וכולי האי לא עביד שיעשה לו מפתח אחר, וכן עשה ועלה כהוגן.

נפניתי להאריך כי מה שרצה המסדר לחתור היבשה לחלק בין אם הכינוי של מחמת שמכנים אותו בכונה ובין אם הוא מחמת טעות שטעו בשמו דאז נופל יותר לשון דמתקרי וסברת הכרס הוא זו דאטו קריאת השם היא ממצות שצריכות כוונה כיון דסוף סוף הם מכנים אותו בשם זה יש לכתוב עליו המכונה...

שלפי פשיטות הענין בעיני מנעתי לעצמי מלחזור על ראיות בהא נחיתנא ובהא סליקנא דיש לכתוב בכה"ג יהושע המכונה העשיל והמכונה הירש כאשר כתב אחי הגאון נ"י:
(שו"ת בית אפרים - אבן העזר סימן צא)

הגאון רבי שלום מרדכי הכהן שוואדראן זצ"ל

אב"ד בערזאן

דעת תורה ושו"ת מהרש"ם

ט"ז שבט תרע"א

בפירוש שהוא ערב קבלן, והוכיח כן מדברי המהרש"א על דברי הגמ' בפסחים (ק"ח, ב): "מאי דכתיב וימרו על ים בים סוף - מלמד שהמרו ישראל באותה שעה ואמרו: כשם שאנו עולין מצד אחד - כך מצריים עולים מצד אחר. אמר לו הקדוש ברוך הוא לשר של ים: פלוט אותן ליבשה. אמר לפניו: רבונו של עולם, כלום יש עבד שנותן לו רבו מתנה, וחוזר ונוטל ממנו? - אמר לו: אתן לך אחד ומחצה שבהן. אמר לו: רבונו של עולם, יש עבד שתובע את רבו? אמר לו: נחל קישון היא לי ערב. מיד פלט אותן ליבשה, ובאו ישראל וראו אותן, שנאמר וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים" ע"כ.

והעיר המהרש"א דמה ענה הקדוש ברוך הוא להים, דנחל קישון יהיה ערב, והא מ"מ חוזר טענתו של שר של ים למקומו, דהא בסתם ערב חייב המלוה לתבוע תחילה מן הלוה, ותידיך המהרש"א דמכיון שאין עבד תובע לרבו נעשה הערב מסתמא כערב קבלן, וה"נ אפשר במעשה הג"ל, דמאחר שידוע שאין דעת שמעון לתבוע את המושל מרוב פחד ממנו, ע"כ מן הסתם המקבל ערבות שהרי הוא ערב קבלן.

וראה שם שהגרש"מ שבדרון ז"ל כותב שאינו יודע אם המהרש"ם פסק כן להלכה ע"כ. אך ראה בשו"ת טעם הצבי (סי' ד' אות ה') שהתפלא, שכן מפורש בשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' קנ"ח ע"ש להלכה ולמעשה.

(דף על הדף - פסחים ק"ח, ב)

עם אותו המושל שידו תקיפה ולא יכול לתבועו כשיגיע זמן הפרעון. ואמר ראובן לשמעון שבכל זאת ילוננו, והוא ראובן יקבל ערבות על הלוואה זו, וכן עשו. כשהגיע זמן הפרעון בא שמעון אל ראובן הערב ותבע את כספו, ויען לו ראובן לא קבלתי עלי להיות ערב קבלן, וע"כ איני משלם לך עד שתתבע בתחלה מהמושל, ורק אז אשלם לך. ושמעון טוען כנגדו הרי אני לא רציתי להתעסק עם המושל, ופרשתי כוונתך שאתה ערב קבלן.

והשיב המהרש"ם דיש מקום לומר דהדין עם שמעון, אף על גב שברור שראובן לא אמר

הגאון המפורסם מוה"ר שלום מרדכי הכהן שוואדראן זצ"ל אבד"ק ברעזאן, נולד כ"ז ניסן תקצ"ה לאביו מוה"ר משה הכהן מזלאטשוב. בימי נעוריו למד אצל הגאון ר' יואל אשכנזי זצ"ל אבד"ק זלאטשוב מח"ס שו"ת מהר"י אשכנזי.

כמה שנים אחר חתונתו נתקבל לאבד"ק פאטיק, משם לאבד"ק יאזלאוויץ ובוטשאטש, ולבסוף נתעלה על כסא הרבנות בעיר ברעזאן. עמוד ההוראה בדרו, משיב כהלכה אלפי תשובות לכל קצוי תבל. הסתופף בצל צדיקי דורו, הגה"ק מוה"ר שלום מבעלזא זצ"ל, הרה"ק ר' אברהם מסטרעטין זצ"ל והרה"ק מוה"ר יצחק אייזיק מזידיטשוב זצ"ל.

חיבר שו"ת מהרש"ם ז' חלקים, משפט שלום על שו"ע ח"מ, דעת תורה על או"ח וי"ד, דרכי שלום כללים, תכלת מרדכי עה"ת, ועוד. נפטר בברעזאן ט"ז שבט תרע"א.

ראיה נפלאה בדין ערבות מקריעת ים סוף

הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל במאמר "השכל וידע אותי" (בתחילת דעת תורה ח"א) כתב דבא דין תורה לפני זקיני המהרש"ם, שהיה מעשה במושל גוי שביקש מראובן להלוות לו סכום כסף גדול, וראובן שידע כמה צרות יוכל להביא על עצמו בזה, ביקש משמעון שילווה הוא להמושל, וגם שמעון סירב, ואמר שאינו רוצה להתעסק

אין הקב"ה רואה רע על ישראל

פעם נכנסו כמה חסידים אצל הרה"ק רבי יצחק מנעשכ"ז זצ"ל, וסיפרו לו על אחד ממקורביו שעשה דבר עוולה אשר לא יעשה, וביקשו ממנו שיוכיחו על כך ויפסיק מלקרבו.

אמר להם רבי איציקל שהוא בחר ללכת בדרכי הקב"ה דכתיב ביה לא הביט און בעיניו ולא ראה עמל בישראל (במדבר כג, כא) שאין

רוצה לעיין בספר או באיזה כתב, אם מחזיק את הדף במרחק מה מעיניו יוכל לקרוא היטב. אך אם נותן את הספר סמוך לעיניו ממש לא יצליח לקרוא את הכתב.

ובזה פירש המהרש"ם "לא הביט און בעיניו" שהקב"ה אינו מסתכל בעונותיהם של ישראל, והטעם כי "ה' אלקינו עמו", דבגלל שהקב"ה סמוך כל כך אצל ישראל, על כן כביכול אינו יכול לראות חטאיהם.

מפי ספרים וסופרים – פרקי אבות (ה"ב ע"א קצו הע' מח)

הקב"ה צופה ומביט על עוונותיהם של ישראל, כי אם היה רואה ומסתכל גם על מעשיהם הרעים של אנשים לא היה יכול להכניס אצלו אף אחד, ובזאת רימז לאלו שבאו לדבר סרה על מקורבו, שגם הם אינם ראויים להיכנס אצלו, רק מחמת שאינו רואה דבר רע בישראל יכולים ליכנס.

בענין זה אמר הרה"ק רבי יהודה הורוויץ מדזיקוב זצ"ל בשם הגאון מהרש"ם מברעזאן זצ"ל (מובא בהקדמתו לספרו "גילוי דעת" על הל טריפות, הנקרא בשם שערי שלום אות ז) לפרש הפסוקים, דהנה טבע העולם הוא כאשר אדם

הרה"ק רבי חיים פאלאגי מאיזמיר זי"ע

בעל 'מועד לכל חי'
י"ז בשבט תרכ"ח

ועשו שלום ביניהם. ובכל פעם שהיה רואה אותי היה מחזיק לי טובה, ואומר אלי אותה הלילה היתה לי לאות ולזיכרון, שלא עשיתי עוד קטטה עם אשתי אף שעברו ימים ושנים.

וזה כתבתיהו בספר, כדי שממני יראו וכן יעשו כל אחד עם שכנו הקרוב אל ביתו, והיתה הרוחה, שאם הוא משים שלום בין אדם לחבירו ובין איש ואשתו, לא יתכן שהוא יעשה קטטה ומחלוקת, ומרבים שלום בעולם".

(כף החיים - סימן כז אות לה)

הגה"ק רבי חיים פאלאגי נולד לאביו חכם יעקב פאלאגי בשנת תקמ"ח באיזמיר.

בשנת תקע"ג קיבל את הסמכתו כחכם השלם על ידי סבו הראשון לציון חכם רפאל יוסף. כל ימי חייו אביו, חכם יעקב, לא נאות חכם חיים פאלאגי לקבל עליו תפקיד ציבורי, ורק בשנת תקפ"ח הסכים לכהן כדיין בבית דין וכראש ישיבת 'בית יעקב רבי באיזמיר'.

בשנת תקצ"ז נתמנה מרן הגר"ח פאלאגי לאב בית דין הגדול באיזמיר, ובשנת תרט"ו נתמנה למשרה הרמה ביותר באיזמיר 'החכם באשי'.

מרן הגר"ח פאלאגי היה לפה לעניי קהילתו, והיה מוכיח את העשירים בדרשותיו. תיקן תקנות והקים מוסדות צדקה וחסד. חכם חיים פאלאגי פעל להקמת בית חולים יהודי באיזמיר ולשם כך גייס נדבנים ידועים.

רבינו חכם חיים פאלאגי התפרסם בספריו הרבים, כ-80 במספר, אותם התחיל לכתוב בגיל 16. ספריו עוסקים בקשת רחבה של נושאים: 7 חיבורים על התנ"ך, 9 חיבורים על התלמוד, 15 ספרי מדרשים ודרושים, ספרי מוסר 241 חיבורים בהלכה, קבלה, שו"ת וספרים רבים נוספים. בסיום כתיבת כל ספר, חכם חיים פאלאגי היה עורך סעודת מצווה, והיה מחלק את ספריו ללא תמורה. את ספריו מעולם לא מכר.

ביום י"א באב תר"א, התחוללה שרפה באיזמיר, בה חרבה שכונת היהודים ועלו באש 54 מספריו. במהלך השנים, שיחזר רבי חיים חלק מכתביו, והוציא לאור עשרות מהם, מיעוטם נותרו עדיין בכתב יד.

רבינו נתבקש לשייבה של מעלה ביום י"ז שבט תרכ"ח. הוא נקבר בבית העלמין העתיק באיזמיר.

התנאי הראשון שצריך להתקיים בדרשן

הפסוק אומר בשיר השירים (ד יא): נפת תטפנה שפתותיך כלה דבש וחלב תחת לשונך וריח שלמתך כריח לבנון (שיר השירים ד, יא), ודרשו על כך רבותינו (בשיר השירים רבה): "רבי יוסי אומר: כל מי שאומר דברי תורה ברבים, ואינן ערבין על שומעיהו כדבש זה - שבא מצופו, נוח לו שלא אמר".

וביאר רבינו חיים פאלאגי זצ"ל: התנאי הראשון שצריך להתקיים בדרשן: "כל מי שאומר דברי תורה ברבים, ואינן ערבין על שומעיהו כדבש זה שבא מצופו, נוח לו שלא אמר" - הדברים צריכים להיות חביבים כדבש, דבש הוא הדבר הכי מתוק ונפלא שיש, אך רק בתנאי אחד - שלא אוכלים ממנו יותר מזדי. 'דבש מצאת אכל דין פן תשבענו והקאת' (משלי כה, טז). כך גם צריך הדרשן לומר דברים ערבים, אך לא להאריך, כדי שחלילה לא יבואו לקוץ בדברים.

(חשוקי חמד מסכת זבחים דף קא עמוד ב)

אזהרת הגר"ח להיזהר מלהתקוטט עם בני ביתו בערב שבת

כתב רבינו חיים פאלאגי זצ"ל בספרו כף החיים (סימן כז אות לה): כתב החיד"א בספרו מורה באצבע (סימן קמ) בהעלות המנחה בערב שבת קודש, הוא עת מסוכן למחלוקת בין איש לאשתו, והרבה תורה הסטרא אחרא לחרחר ריב. והאיש הירא יכוף את יצרו, ולא יעורר שום מחלוקת והקפדה, ואדרבה יבקש שלום. ואנכי עבדו מוסיף על דבריו, דאני הגבר ראה עני, שבכל בית שהיה מחלוקת בערב שבת לעת ערב או בליל שבת, היה בדוק ומנוסה כי רעה נגד פניהם, ולא יצאו נקיים באותו שבוע באיזה מקרה רע, דוק ותשכח.

ופעם אחת בליל שבת בשנת תקע"ה, שמעתי שהשכן היה עושה קטטה עם אשתו אחר הקידוש על דבר מאכל, ותכף קמתי מעל שולחני והלכתי וישבתי על שולחני, וכשראו אותי נבהלו נחפזו,

עצמות יוסף עמו

לזה והחזיק בשיטה שיאה עניותא לישראל נשאר בשם מגיד, המגיד מקוזניץ (מגיד דבריו ליעקב' מגדל עוז, עמוד רעב).

בהספד הרה"ק הערוגות הבושם זיע"א על הרה"ק הדברי יחזקאל משינאווא זיע"א, אמר עליו כי היה אביהן של ישראל, וגם בבחינת אם. וכל מי שהיה לו איזה ענין הן בגשמיות הן ברוחניות נסע אליו, והיה בבחינת 'אב', מצות האב על הבן וכו'. וכמו כן בבחינת 'אם' שהיה משפיע שפע גשמיות כמשפט האם על בניה. ואני בעצמי הרגשתי שמחה בנסעי אל דביר קדשו כאדם שנסע לאביו.

כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' (פרשת וישב): דהנה מצינו צדיקים גדולים וטובים אשר מעולם המה שלא כווננו כל ימיהם רק על רוממת כבודו ית"ש, ולא שתו את לבבם לטובת עולם הזה להשפיע לדורם... ומפני כי כל עבודתם היה רק על כבודו ית"ש כנ"ל. לכן לא היה להם הנהגה בזה העולם. וכן היה ענין ער ואונן שהיו נשמות גבוהים מאד כנודע. וחטאו בזה שלא חשבו בטובת אחיהם בעוה"ז, כמו שנאמר 'בלתי נתן זרע לאחיו', 'זרע' הוא בחינת האור זרוע לצדיק להצמיח בקרב ישראל יראת שמים והשפעות טובות, לכן לא הוטב בעיני ה' כי רוצה ה' בעמו ומרבה להטיב להם ובטובם נתגדל ונתקדש שמו ית' בעולם. והנה כן יוסף הצדיק מתחלה לא שת לבו רק לקנא את קנאת ה' צבאות על גדולת הבורא לבד, לכן 'זיבא את דבתם רעה אל אביהם', כי העבירה הקטנה שנראה לו מהם היה גדול בעיניו מאד וקנא הוא להשי"ת לכן כתיב 'וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום', פירוש, לא יכלו להתנהג כמדתו. דברו לשון הנהגה. כי לא הוטב בעיניהם מה שלא השיגח להטיב להם. אך כאשר יעקב אמר לו 'לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן להשפיע להם. לזאת השיב אל המלאך הדובר עמו 'את אחי אנכי מבקש' להשפיעם כל טוב.

על הפסוק (שמות יג יט): 'ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלהים אתכם והעליתם את עצמתי מזה אתכם', היה הרה"ק הבית ישראל זיע"א מפרש, ואולי היה אומר זאת בשם רבותינו המפרשים: משה רבינו ע"ה כשהתחיל להנהיג את בני ישראל לקח עמו את דרך הנהגתו של יוסף הצדיק, שהשפיע שפע רב לכולם, כדכתיב (בראשית מב ו) 'ויוסף הוא וגו' המשביר לכל עם הארץ', כי כשרוצים להשפיע על יהודי ברוחניות צריך לדאוג לו מקודם הרווחה בגשמיות. (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מגדל פומרנץ שליט"א)

בין הצדיקים היו שני דרכים בעבודת השי"ת, האם מן הראוי יותר להיות עני כדברי חז"ל 'אה עניותא לישראל' או שלהיפך עדיף להיות עשיר ואז יהיה ליבו פנוי לעבודת ה', ואדרבה עניות מעבירה את האדם על דעת קונו.

הרה"ק רבי דוד בעריש מביאלא זיע"א אחז כל ימיו בשיטה השניה שעדיף לעבוד את ה' מתוך הרחבה. באחת הפעמים בהם היה בוורקא, בחיי רבו הרה"ק רבי מגדל מווארקא זיע"א, ישב בסעודה עם החסידים באכסנייתו. תוך כדי הסעודה בא המשמש של הרה"ק מווארקא וקרא לו אל רבו. לתמיהת כל החסידים השיב: לא אלך. לאחר זמן מה חזר המשמש שנית וקרא לו בשנית בפקודת הרבי שיבא. ושוב השיב שלא ילך. הדבר חרה לחסידים: היתכן הרבי שולח לקרוא לך ולא תרצה לילך.

עמד הרב החסיד רבי יעקב שמעון, גיסו של הרבי מווארקא ומגדולי החסידים, קיפל את המפה ואמר: לא נמשיך את הסעודה עד שתלך לדבי. אם כך, נענה רבי דוד בעריש ואמר: הנה אני מוכרח ללכת, אולם לא אסכים עמו. כל החסידים לא הבינו את דבריו. הוא נכנס לחדר, פשט את כל בגדיו ולבש בגדים אחרים, והלך לקודש פנימה. שם שהה מספר שעות עם הרה"ק מווארקא. כשיצא היה עייף מאד וכולו נוטף זיעה, ואמר בלשון קודשו: הנה הרבי רצה שלחסידים לא תהיה עשירות כדי שלא יהא להם טרדות בעבודת השי"ת, אולם לפי דעתי גם לעבודת ה' צריכים להיות מושפע בעושר וכל טוב בכדי שיוכלו לעבוד את השם בשמחה, לכן לא הסכמתי לרצונו הקדוש בזה.

סיפרו החסידים שבתחילת הנהגת הרבי מביאלא הגיעו חסידים רבים לבקש אודות פרנסה. נענה ואמר להם: 'כשאצליח להגיע לקופה אני אתפוס ואחלק לכולם'. ואכן כל ימי הנהגתו השפיע עשירות גדולה על כל החסידים. בימיו לא נצרכו כלל לאסוף עבור קמחא דפסחא וכדומה עבור החסידים.

ומעשה בחסיד שהיתה שעתו דחוקה עליו, וביקש ברכה מהרבי. הורה לו הרבי שיקנה כרטיס הגרלה. לאחר זמן הגיע אליו לבשר שזכה בהגרלה. בידרו הרבי שיזכה פעם נוספת. לאחר שזכה שנית, נענה הרבי ואמר: זה טוב בשביל בני הבית אבל אתה צריך עוד אחד. זוכה גם פעם שלישית.

בשבת שירה בעת שבתו בשולחן הטהור האריך בדברי תורתו שהתואר 'רבי' מיוחד רק לאלו שמשתדלים בחסד מרום עליון שישפיע שפע טובה וברכה לעולם הזה. והוסיף שהחזקה מלובלין נקרא בשם 'רבי' כשמזכירים את שמו אומרים 'הרבי מלובלין' מפני שהשתדל בתפלתו על פרנסה בהרחבה לעולם, ואילו המגיד מקוזניץ שהיה מתנגד

חדש בממלכת התורה

חדש

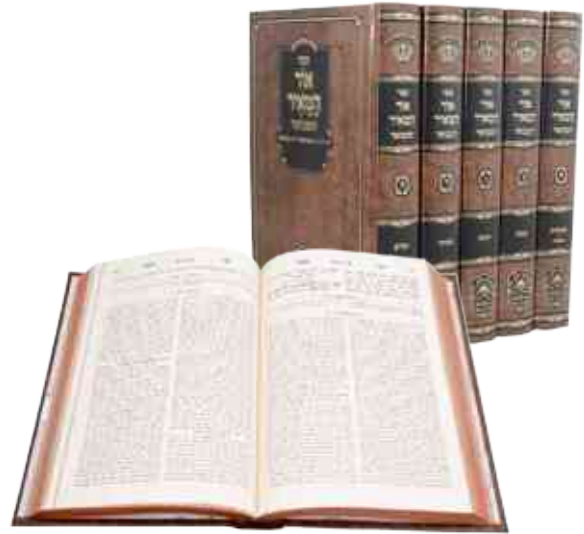
סט אור המאיר המבואר

5 כרכים

מכון 'אור לישרים' - נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

אור המאיר להרה"ק רבי וואלף מזיטאמיר זיע"א, במהדורה מבוארת, ביאור נרחב להבנת דבריו, ובתוספת הערות וצינונים, הטקסט כולו הוגה ע"פ דפו"י ונערך מחדש ונוקד בניקוד מלא, נוספו כותרות משנה לכל קטע, מפתחות המקורות ומפתחות עניינים.

חדש

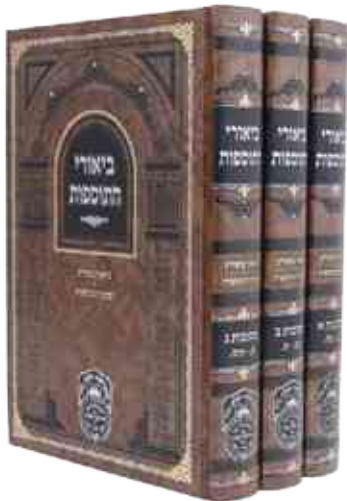
ביאורי התוספות כתובות א-ב-ג

3 כרכים חדשים

מכון 'אור לישרים' - נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

עם ביאורים יקרים משולבים בדבריו המאירים, בתוספת מקורות וצינונים, והרחבת העניינים הנושאים ונותנים בדבריו. הכל במהדורה חדשה ומפוארת, מאירת עינים, מוגהת בהגה מדויקת ומתוקנת, נוספו אלפי מראי מקומות וצינונים, נפתחו ראשי תיבות וקיצורים, הקטעים חולקו לפסקאות קצרות, נוספו סימני פיסוק וניקוד, בתוספת כותרות משנה ובמעלות רבות.

דבר בעתו

אוצר המועדים ט"ו בשבט

בכריכה קשה או רכה

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

כל ענייני המועד בהלכה אגדה וחסידות במהדורה קצרה ונוחה ללימוד בדרכים.

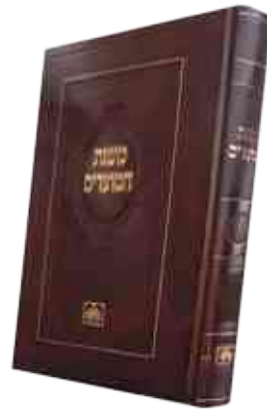
חדש בממלכת התורה

דבר בעתו משנת המועדים חודש שבט

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

'משנת המועדים' הוא אוסף של כל ענייני המועד בתלמוד ובאגדה, הלכה וקבלה, לכרך אחד, למען יוכל כל אחד ללמוד את תורת המועד, ויהיו הדברים תחת ידו, ללמוד הלכות חג בחג, מדי מועד במועד.

חדש

סט משניות נגעים עם פירוש מראות נגעים 3 כרכים

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

משניות מסכת נגעים ע"פ רבינו עובדיה מברטנורה עם פירוש מראות נגעים המבאר את דברי המשנה בטוב טעם ודעת בשפה ברורה ובסגנון קל ועליו חונה ביאור יפה מראה והוא תוספת נופך בעומק הפשט, לברר וללבן ביאור פירוש המשנה על פי דברי מפרשי המשנה, עם מקורי הדינים מפסוקי התורה, ערוכה בשפה בהירה ועליהם אוסף חידושים וביאורים נחמד למראה והוא אוצר נחמד מלא מחזיק ברכה, בהבנת דברי המשנה במשנתן של רבותינו הראשונים וגדולי האחרונים, ובבירור יסודי וגדרי הענינים וטעמיהם, בתוספת חידושים ועיונים בדיני המשנה, וגם לרבות ביאורים בכמה סוגיות הש"ס המסתעפים מענק לענק באותו ענק כדרכה של תורה.

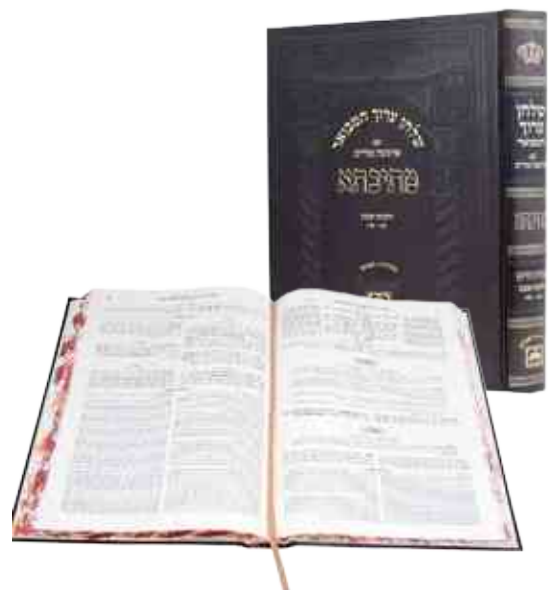

חדש

שוע מתיבתא או"ח הלכות שבת סימנים שיג - שיז מהדורת לאנדא

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

ספר הטור עם הערות וציונים, עם ספר שולחן ערוך ונושאי כליו, בתוספת מדורי ביאור נרחבים והערות נחוצות, ועוד שלל רב של הוספות לתועלת הלומד. הביאור 'מתיבתא' ערוך בשפה ברורה ונוחה, כשאליו נוספים: 'ליקוט ביאורים', ועוד מדורי ליקוט שונים ומגוונים, כשהכל ערוך ומוגה על פי דפוסי ישינים, במהדורה מהודרת ומאירת עיניים, לתועלת הלומדים.

מילין קידין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הָתָא

חֲתָתָא

חֲתָתָא דְאִתְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

ירידת המן בכל יום להקביל פני אבינו שבשמים בכל יום

ירגיש האדם שהוא נזקק לחסדי הבורא איתו, ויהיה תמיד עומד ומבקש על כל צרכיו ולא יסתמך על עצמו במאומה [ואפילו בעלי חיים דרכם לבקש טרפם מן השמים, ומטעם זה מצינו אצל האריה שהכיש את נח (תנחומא נח ט), כי דרך האריה לקבל פרנסתו מן הקב"ה ולא על ידי שליח, ובהיותו בתיבה הצטער על שהוא מוכרח לקבל מזונו מאת נח, וכיון שאיחר נח פעם אחת את מזונו מצא בכך אמתלא להכיש אותו].

פעמים שמצומצמים מזונותיו כדי שישא עיניו לשמים ויזכה לברכה בכל יום מחדש

ואף אם רואה האדם שאין מצוי בידו יותר מכדי צרכו לאותו זמן, ידע בעצמו שזה חסד ה' להצריך אותו לעמוד ולהתחנן לפניו בתפילה, וזה היפך קללת הנחש שמזונו מצוי לו בכל מקום ובכל זמן.

כי כל הנבראים יש להם חיבור בהש"ת באמצעות המזונות, כמו שכתוב (תהלים קד כא) 'הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם', והוא שמשפיע להם תמיד, אבל להנחש ניתנו מזונותיו בכל מקום שהוא, כי העפר מוכן הוא, כדי שלא יה' לו עוד חיבור, והקללה היא סילוק החיבור וכך היא מהותו לעולם כמו שכתוב (ישעיה סה כה) 'ונחש עפר לחמו' (שם משמואל שמות תרע"ו בשם הרה"ק רבי יצחק מווארקא).

ובזה מתקיים בו ברכת יצחק אבינו 'ויתן לך האלקים' (בראשית כז כח), וכמו שדרשו חז"ל (ב"ר סו ג) 'ויתן ויחזור ויתן', שלא יקבל האדם נתינה אחת המספיקה לכל ימי חייו, אלא תמיד יהיה זקוק לנתינה מחודשת מאת הקב"ה, ובאופן זה תהיה האמונה תקועה בליבו שכל צרכיו תלוים ועומדים בחסדי ה' איתו.

הַנְּיִי מִמְטִיר לְכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא הָעָם וַלְקִטּוֹ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ (טז ד). הקשו חז"ל (יומא עו.): שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי, מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה. אמר להם, אמשול לכם משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שיש לו בן אחד פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה, ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה. עמד ופסק מזונותיו בכל יום, והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל, מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב, נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים.

תפילה על מזונות בכל יום

וכיון שכל תכלית המן בכל יום כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים, מצוה להתפלל ולבקש בכל יום על המזונות [כמו שאמרו בזוהר (בשלח סב): כל אינון בני מהימנותא בעאן בכל יומא ויומא לשאלא מזונייהו מקודשא בריך הוא ולצלאה צלותהון עליה, מאי טעמא, בגין דכל מאן דמצלי צלותיה לגבי קודשא בריך הוא על מזוניה גרים דיתברך כל יומא על ידו ההוא אילנא דמזון דכלא ביה, ואף על גב דאשתכח עמיה בעי למשאל קמי קודשא בריך הוא ולצלאה צלותא על מזונא כל יומא, בגין דישתכחו על ידו ברכאן כל יומא ויומא לעילא, ודא הוא 'ברוך ה' יום יום'], וגם מי שחננו ה' ומזונותיו מצויים לו בהרווחה לא ימנע עצמו מלהתפלל עליהם קודם סעודתו, ולא יסיח דעתו שכל השפע המצוי אצלו הוא מחסד ה' עמו, וכמו שמבואר בלשון הבקשה 'ונא אל תצריכנו ה' אלהינו לא לידי מתנת בשר ודם וכו' כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה', שתמיד

מילתא דפליאה

טעם לאמירת תפלת נשמת בשבת קודש

וַיֹּשַׁע ה' בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרַיִם וְגו' (יד, ל).

בכח הנשמה להודות ולהלל תמיד לקדוש ברוך הוא, כמפורש בפסוק (תהלים קנ ו) 'כל הנשמה תהלל יה', שהרי בזה שונה היא יצירת האדם משאר בעלי חיים כמו שכתוב (בראשית ב ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה' ותרגם אונקלוס 'הות באדם לרוח ממלא', כי נמשך ממנה כח הדיבור להלל ולשבח לבורא יתברך כמו שהרחיב בזה **בדרשות מהרימ"ט** (תזריע דרוש א), והוא תכלית בריאת האדם ויתרונו על כל הבריאה כי שיח וכי שיג לו להלל ולשבח לבורא יתברך ולעסוק בפיו בתורה הקדושה. ועל פי דבריו הוסיף **בשפה אחת להחיד"א** (ד"ה נשמת) נופך מדיליה, שלכך בשבת כשמקבל איש ישראל נשמה יתירה אזי הוא מודה ומהלל להשם יתברך יותר ומאריך בפסוקי דזמרה עד שמגיע לתפלה היקרה 'נשמת כל חי', שהנשמה הקדושה ת'ברך א'ת ש'מך ראשי תיבות עם הכולל בגימטריא שב"ת, ורוח כל בשר תפאר ותרום זכרך מלכנו תמיד וכו', כי לא נתן לנו הבורא נשמה ורוח כי אם לברך בשמו.

רק בכח הנשמה שהיא חלק אלקי ממעל ניתן להלל ולשבח

דברים נפלאים כתב הרה"ק ר' צבי הירש מליסקא ע"ה (בפירושו שערי הישר על תהלים קמו) לבאר ענין זה, ובהקדם מפרש תיבת 'הללויה' שהיא אותיות 'הללו' ו"ה' על פי דברי חז"ל (מדרש תהלים קיג) אין העולם כדאי להלל בכל השם אלא בחציו שנאמר (תהלים קנ ו) 'כל הנשמה תהלל יה', כי כמו שביארנו לעיל שבהנהגת העולם אם יבוא איש בזוי ויאמר הלל ושבח למלך גדול הלא יחשב לפגם בכבוד המלך, וכל שכן אנחנו קרוצי חומר איך נשבח לקדוש ברוך הוא אשר לגדולתו אין חקר. אך הביאור על פי פירוש המשנה באבות (פ"ג מ"ז) 'תן לו משלו שאתה ושלך שלו', כי אם יאמר האדם מי אנכי שאתן מתנה לבורא יתברך, טעות בידיו, שהרי בשלמא אם היינו נותנים לו מעצמינו היה נחשב לפחיתות לפניו וכל שכן מפחת ערך, אבל באמת כל מה שיש לנו הכל הוא שלו, ואם כן הכל על ידי כח אלוקי, ואין זה פחיתות לפניו, ולכן אמר דוד המלך ע"ה (דה"א א' כט יד) 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך', פירוש שאפילו כח הנתונה הוא מכוחך, וזהו שאמר 'תן לו משלו', ואל תאמר שהוא פחיתות כבוד, 'כי אתה ושלך שלו'.

והנה הנשמה הוא חלק אלקי ממעל והגוף חלק האדם כמו שאמרו חז"ל (נדה לא), ולכן מצד הנשמה שהוא חלק אלקי בזה שפיר יכולים להלל ולשבח אותו יתברך כיון שאין השבח מעצמינו רק מחלקו, כי הנשמה מעצמותו נפח כמבואר בזוהר, ועל כן אין פחיתות לפניו יתברך על ידי שמהללין אותו. ואיתא (ראה באר מים חיים עקב) י"ה בחינת שמים, ו"ה בחינת ארץ, כענין 'ישמחו השמים הוא י"ה ו'תגל ה'ארץ הוא ו"ה, ואמרו חז"ל (סנהדרין צא): 'יקרא אל השמים מעל' זו הנשמה, 'ואל הארץ' זו הגוף, ואם כן הנשמה מן השמים מורה על שם י"ה והגוף בחינת ארץ על ו"ה, ומצד י"ה שהוא השמים בחינת הנשמה ראוי להלל אותו, מה שאין כן מצד הגוף בחינת ארץ אינו ראוי להלל בחינת ו"ה, וזהו שאמרו אין העולם כדאי להלל בכל השם דהיינו עם ו"ה שהוא מצד הגוף, כי זה פחיתות לפניו, אלא בחציו שנאמר 'כל הנשמה תהלל י"ה' היינו מצד הנשמה שמורה על שם י"ה.

השירה כשמתעורר הארה מהעתיד לבוא

מעתה נרדה ונראה נובלות חכמה שכתב השפת אמת ע"ה, כי אכן כל ענין השירה היא מצד הנשמה. ובשבת שהוא 'ומא דנשמתי' (זוהר ויקהל רה): ומעין עולם הבא (ברכות נז):, וכן בקריעת ים סוף הגיעו ישראל לבחינה מעין לעתיד כמו שכתב השפת אמת (שם) שלכך כתיב 'ביום ההוא', ואז יכולים לשיר לפניו עת כי נפתח פינו בנשמת כל חי.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

להכיר ניסי ה' שבטבע

אלקים וכל תכיל. שמדתה יכול להיות באופן ברכה נפרצה ואושר מרובה עד בלי די. רק באופן שאם יכיר האדם כי היא איננה רק השגחה פרטית על כל פרט, והטבע הוא רק נסים רצופים, אשר מתרגל עין הרואה וכו'. ולמען שלא יטעה האדם וישכח בורא ומסדר ומשגיח מהטבע, ויחשוב לרוב הרגלו כי הטבע היא בעצמה, להפרידה מיוצרה, לכן יש נסים, אבל אינם תכליתיים, והנסים הוא רק להעיר לבות בני אדם על מפעלות הבורא ברוך הוא בטבע, כי היא ידו והשגחתו הטהורה].

האומר הלל בכל יום מכיר בניסים הגלויים ומכחיש את הניסים הנסתרים בטבע

לפיכך הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף, כי תכלית ההלל היא להלל על הניסים היוצאים מטבעו של עולם, אך היות ותכלית ניסים אלו היא הידיעה שבכל הנסתר בטבע ישנה הנהגה אלוקית בהשגחה פרטית, נמצא כי המהלל רק על הנסים הגלויים מחרף ומגדף, כי אינו מכיר בניסים הנעשים בהנהגה הטבעית, ועל האדם לדעת כי גם כל מקריו ומאורעותיו בכל יום ובכל רגע אף הם בכח האלוקי הנסתר בהם. ולכן בכל יום מודים ומשבחים על הניסים שבטבע, כמו 'יוצר אור ובורא חושך', ואילו ההילול על הנסים הגלויים נתקן רק בימים מיוחדים שבהם היה התגלות נסים אלו, אך לא בכל יום.

כשמודה בניסים הנסתרים שבבריאה מוכיח כי רק ה' הוא הנותן כח לעשות חיל
וכך הם ממש דברי מרן הכתב סופר ע"ה (דרשות לשבת הגדול תר"י) ונביא מלשונו: דהנה הלל שאנו אומרים מיוסד ומתוקן על הניסים שעשה ה' לנו בצאתנו ממצרים

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵלְכוּ בִּיבֶשֶׁת בְּתוֹךְ הַיָּם (יד כט).
בכדי לבוא לביאור הכתוב נקדים תחילה להבין מה שאמרו בגמרא (שבת קיח:): 'הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף'. ותמוה, מה פגם בזה, הלא איתא בחז"ל (שיהש"ר ב ב): 'ר' שמואל משום ר' חנינא, כל קילוס וקילוס שישיראל מקלסין להקב"ה הקדוש ברוך הוא יושב ביניהם הדא הוא דכתיב (תהלים כב ד) 'אתה קדוש יושב תהלות ישראל', שבשעה שישיראל אומרים הילולים שורה עליהם שכינה.

שני סוגי הנהגות בבריאה ותכליתם

מבאר המשך חכמה ע"ה (בחוקותי ד"ה ונתתי) שישנם שתי הנהגות בהם מנהיג בורא עולם את עולמו. ישנה הנהגה ניסית מעל סדר העולם, ויש הנהגה בדרך הטבע. אמנם הקב"ה משדד הטבע אך הנהגה זו אינה התכלית, רק באם ילמד מזה האדם לשאר הנהגות העולם כשיבין כי כל אשר קורה ואשר נראה כטבע אינו אלא בהשגחה פרטית, ואף הטבע כולו מונהג בהנהגה אלוקית אלא שנסתרת בטבע, כמו שאמרו המקובלים 'הטבע' גימטריא 'אלקים'. וזאת היא התכלית של כל ההנהגה הניסית, ללמד על ההנהגה הטבעית שאף היא בהנהגה אלוקית וניסית, וכאשר האריך בזה הרמב"ן (לעיל יג טז): ומן הניסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרין שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם.

[ובלשון קדשו של המשך חכמה: דהנהגה הניסית היא אינה תכליתית, שהשם ברא העולם שתתנהג באופן הטבעי, אשר היא בת

הרה"ק בעל הנועם אלימלך ע"ה (ליקוטי שושנה ד"ה א"י ע"ד שפירשתי ובני): 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים'. דהנה ישראל בשעת קריעת ים סוף ראו נפלאותיו יתברך שמו ורוממותו וגדולתו. ויש צדיקים שהולכים תמיד בדביקות ולבם תמיד ברוממות אל ובגדולתו אף שלא בשעת קריעת ים סוף, שגם ביבשה רואין נפלאותיו איך הם עד אין קץ וערך בכל דבר ודבר הנמצא בעולם. וזהו הפירוש 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים', פירוש שביבשה הלכו בזה הרוממות אל כמו בים. וזהו 'הפך ים ליבשה' (תהלים סו ו), שהצדיק הנסים והנפלאות הנראין בים, הוא רואה ביבשה לאשר הולך תמיד ברוממות אל וגדולתו יתברך שמו. ע"כ לשונו הקדוש.

ניתן לומר כי אלו שני סוגי ההנהגות האמורים, ישנה הנהגה ניסית כמו ניסי קריעת ים סוף ודומיהם, והוא בבחינת 'בתוך הים', אך הצדיק לוקח הנהגה זו ורואה אותה גם בהנהגה הטבעית 'ביבשה', שכל הנעשה עמו ואשר נראה כי בדרך הטבע הוא, הרי זו רק מכוח ההשגחה הפרטית הנסתרת בכל פעולה ודבר הנמצא בעולם.

כאשר מתגאה וחושב כי ראוי להנהגה

ניסית הרי זה מחרף ומגדף

יתכן להוסיף בזה, כי הנסים שנעשים מעל דרך הטבע הם כאשר ישראל ראויים לכך, אך כאשר אינם ראויים הם נעשים באופן נסתר. ומשכך, 'הקורא הלל בכל יום' שחושב עצמו לראוי לנסים מעל דרך הטבע, 'הרי זה מחרף ומגדף', כי כשמתגאה וחושב כי כוחו גדול כל כך, נמצא מחרף ומגדף, שהרי על בעל הגאווה נאמר (סוטה ה.) אין אני והוא יכולין לדור בעולם שמסלק רגלי השכינה.

ובקריעת ים סוף, והם המה ניסים שלא בטבע. אבל באמת אנו צריכים להודות לה' גם על כל תגמולוהי שעושה לנו בכל יום בדרך הטבע, שהוא זן ומפרנס ומכלכל אותנו ומכין לנו כל הצטרכותנו, ולא נחשוב כי בכוחנו ועוצם ידינו עשינו את החיל הזה, כדכתיב (דברים ח יח) 'וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל'. ויתבונן האדם כי לא לחכמים לחם ולא לנבונים עושר, וכמה יגיעות וטרחות טרחו בני אדם ולא עלתה בידיהם, כי 'ה' מוריש ומעשיר' (שמואל א' ב ז) והכל בידי שמים.

ולהיות כי כן, צריכים אנו לשבח את ה' ולהודות לשמו הגדול על חסדו שבכל יום עמנו, וכן אנו אומרים בברכת ההודאה 'ועל נסיך שבכל יום עמנו וכו'. ומי שמודה לה' רק על הנסים שעשה איתנו ביציאת מצרים שהיה שלא בטבע, מורה בזה כי אינו מכיר 'חסד אל כל היום' (תהלים נב ג), ואמור יאמר כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, ובזה כופר בהשגחת ה' והוא מחרף ומגדף. וזהו שאמרו חז"ל 'הקורא הלל בכל יום' שאינו אומר רק הלל המתקוקן על ניסי מצרים שהם חוץ לטבע ואינו מוסיף לשבח על הטוב שבכל יום עמנו, 'הרי זה מחרף ומגדף'.

[ובזה מפרש דברי בעל ההגדה 'לפניך אנחנו חייבים להודות ולהלל וכו', הוציאנו מעבדות לחירות וכו', ונאמר לפניו שירה חדשה': היינו שאחר שסיפרנו ניסי מצרים ושבחנו לה' עליהם צריכים אנו להוסיף שבח ותהילה בכל יום ויום על הטוב והחסד התמידי המתחדשים בכל יום, ולכן מסיים 'ונאמר לפניו שירה חדשה', שיר מחודש בכל יום].

בני ישראל הכירו כי ניסי היבשה והטבע

הם כמו ניסי קריעת הים

ובזה אמרתי לפרש מה שדיבר בקדשו

מִלִּין יְקִירִין

פְּרָקֵי הַדְּרָכָה וְעֵבוֹדַת ה' עַל סֵדֶר הַפְּרָשָׁה

אמונת חכמים הכנה למתן תורה

בכוח אמונת חכמים מתחזקת שמירת התורה בקרב ישראל, כי קודם מתן תורה ביקש הקב"ה לחזק את אמונת בני ישראל במשה רבינו, וכמו שכתוב (להלן י"ט ט) 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם', ועל ידי שיתחזקו באמונתם במשה רבינו יהיה קיום לתורה.

[וראה בספר העיקרים (מאמר ד פכ"ב): עיקר גדול אל התורה ושורש אל האמונה שהוא מסתעף מאמונת ההשגחה הוא, שהשם יתברך מכריח הטבע תחת כפות רגלי המאמינים, כמו שאמר משה רבינו אחר התפלה שסדר במזמור 'תפלה למשה איש האלהים', אמר שהיושב בסתר עליון ומתלונן בצל שדי, הנה הוא מבטיח אותו בעבור השם יתברך שיצילהו מפח יקוש ומן הדבר ומן הפגעים הטבעיים, עד שידרוך על שחל ופתן וירמוס כפיר ותנין. עיי"ש עוד מה שמאריך בזה].

ובאמת היתה האמונה בדברי חכמים הקדמה למתן תורה, כמו שמצינו שנדחה מתן תורה ביום נוסף על פי דבריו של משה רבינו, ובכך למדנו לראות שאמונת חכמים היא תנאי והכנה לקבלת התורה, ויש כח בידי חכמים לעשות הכל כרצונם, וכתב כמו שהרחיב בזה בקדושת לוי (ואתחנן ד"ה וירד), שבאמת לא נתכוין הקב"ה לתת את התורה ביום השלישי, אלא שבאותו היום יהיה נמסר לישראל הכוח לפרש את התורה כפי הבנתם, וזה היה הענין שהוסיף משה עוד יום אחד, והסכים הקב"ה לדעתו של משה, כי בזה עצמו ניתן לישראל הכוח לפרש התורה כמו שיפרשו אותה החכמים, ובזה נקבע האמונה בדברי חכמים לדורות, בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים, ולא זו בלבד בימיו של משה רבינו כי כוחו נמשך גם לדורות עולם אצל הצדיקים שבכל דור ודור, כי אתפשטותא דמשה בכל דרא, וכמו שנרמז בדברי חז"ל שהיו מכנים את גדול הדור וקוראים לו 'משה'.

אמונת צדיקים מביאה לאמונה בה'

ובזכות אמונה תמימה ברועי ומנהיגי ישראל אשר שתל הקב"ה בכל דור ודור, אפשר להגיע לאמונה

אמונת צדיקים - יסוד בעבודת ה'

וַיֵּאֱמִינוּ בֵּה' וּבַמֶּשֶׁה עֲבָדוּ (יד לא). בגודל מעלת אמונת חכמים הפליא לבאר בעל התפארת שלמה (בשלח ד"ה וישבו) שאמונת חכמים אין פירושה רק להאמין בדברי ה' הנמסרים לנו מפני חכמיו, כי זו אמונה בדברי ה' ולא בדברי הצדיקים, ועיקר מעלת אמונת חכמים היא כשמאמין בדברי הצדיק הנאמרים לו אף שלא אמרם בשם ה', ומקבל את דברי הצדיק כמו שהם, ואף אם הדברים נוגדים את ההיגיון מבטל דעתו בפני דברי צדיקים, כי יודע ומאמין שדברי הצדיק הם כרצונו יתברך.

וזו שלימות מעלת האמונה, כמו שאמרו במכילתא (בשלח מס' דויהי ו): 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו', אם במשה האמינו קל וחומר בה', בא זה ללמדך שכל מי שמאמין ברועה נאמן כאלו מאמין במאמר מי שאמר והיה העולם.

והמאמין בכל ליבו בדברי צדיקים זוכה לגאולה אמיתית, וכמו שמצינו שקודם קריעת ים סוף הוצרכו בני ישראל להתנסות במידה קדושה זו של אמונת חכמים, כשציוה אותם משה רבינו לחזור לאחור לצד המצרים, וזהו דבר שאין הדעת סובלת אותו, ואף על פי כן התחזקו בני ישראל להאמין בדבריו, כמו שאמרו 'אין לנו אלא דברי בן עמרם', כלומר אף אם אין אנו יודעים במעלתו שכל דבריו בנבואה, עם זאת נאמין בכל דבריו גם שהם מפי עצמו, ובכוח אמונתם זו זכו לגאולה שלמה ממצרים בקריעת ים סוף.

[וראה גם בשפת אמת (בשלח תרל"ח ד"ה בפסוק): ויש לדקדק כי על פי הענן היו הולכים ולמה הוצרך לצוות למשה רבינו ע"ה, אל מקום שהענן ילך ילכו בני ישראל. אבל נראה כי ה' יתברך רצה שיאמינו בני ישראל למשה רבינו ע"ה לחזור לאחוריהם, ולא הראה להם על ידי הענן רק האמינו למשה רבינו ע"ה, כמו שכתב רש"י 'להגיד שבחן', ולכן הרהרו אחר כך אותן שאמרו 'המבלי אין קברים' כו', שסברו שמשה רבינו ע"ה אמר כן מדעתו, אף על פי כן הואיל והאמינו מתחילתו בכל לב לכן זכו אחר כך לישועה, וחזרו והאמינו במשה גם כן].

ולא לקיים המצוות בדרך רגילות כמצות אנשים מלומדה, וזהו שנרמז בלשון הכתוב (דברים ד כט) 'וּבְקִשְׁתֶּם מִשֵּׁם אֵת ה' אֱלֹהֵיךָ וּמִצֵּאתָ פִּי תִדְרָשׁוּנּוּ בְּכָל לְבַבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ', והוא ענין הדרישה האמור כאן, שיהיה האדם דורש ומבקש ומשתוקק להכין עצמו להיות ראוי לעבודת ה', ועל ידי זה יזכה שיהיה ה' מצוי לו בכל זמן שיבקש קרבתו, כי תהיה הדרישה שלמה בכל לב ונפש.

בזכות ההכנה נשאר הברכה בקביעות

ועל ידי ההכנה זוכה להמשיך הברכה לאחריה, שתשאר עמו הקדושה בקביעות, וזהו שמצינו בגמרא (ברכות לב:) שהיו חסידים הראשונים שוהים שעה אחת קודם התפילה ושעה אחת לאחריה, כי על ידי השהות וההכנה מקודם התפילה היתה התפילה משאירה רושם הקדושה גם בשעה שלאחריה, ומכח תפילה אחת היתה נמשכת הקדושה עד לתפילה הבאה, ותפילה אחת מוסיפה קדושה על חברתה, ונמצא כל היום שמור בקדושה.

הכנה לשבת

בשל כך הזקיקה תורה הכנה קודם השבת, כמו שאמרו (ע"ז ג.) מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת [אבל כיון שאין מי שיכול לשער בנפשו ערך מתנת הקדושה הראויה לבוא לו מן השמים, לכן ההכנה האמיתית היא שישמור האדם עצמו מכל דבר רע העלול להרחיקו מן הקדושה, ועל ידי כן יהיה ראוי לקבל קדושת שבת כפי מה שיזכו אותו מן השמים (מדרש פנחס אות נה)], וכן אמרו (שבת קיז:) לעולם ישכים אדם להוצאת שבת שנאמר **והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו**. ונודע שג' ימים קודם השבת הם הכנה לשבת, כדאיתא (פרע"ח שער השבת פ"א) שביום ד' יכוין לקבל תוספת נפש של שבת הבאה, וביום ה' יכוין לקבל תוספת רוח, וביום ו' יכוין לקבל תוספת הנשמה. וכן לאחר השבת נשאר תוספת הנשמה עד יום א', ותוספת הרוח נשאר עד יום ב', ותוספת הנפש נשאר עד יום ג'.

שלמה בה' ובתורתו, וגם זה נרמז בקריעת ים סוף **וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויאמינו בה' ובמשה עבדו**, כדאיתא במכילתא (בשלח מס' דויהו"ו): לשעבר במצרים לא היו יראים ה', אבל כאן 'ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו', אם במשה האמין קל וחומר בה', בא זה ללמדך שכל מי שמאמין ברועה נאמן כאלו מאמין במאמר מי שאמר והיה העולם. וכתב בתולדות יעקב יוסף (יתרו): וזה שאיתא כל המאמין ברועה ישראל כאלו מאמין בו יתברך, כי יהיה זה הדרגה וממוצע לזה, וזה שכתוב 'ויאמינו בה', והיינו על ידי שהאמינו במשה שנתדבקו בו, ומשם עלו שהאמינו ונתדבקו בו יתברך.

כי אף על פי שראו ישראל את כוחו של משה רבינו ע"ה במצרים, שראו במוחש את היד הגדולה שבמצרים, עם כל זה הגיעו בקריעת ים סוף לדרגה גבוהה יותר, והדגיש הכתוב שהגיעו לדרגת בירור האמונה בה' על ידי האמונה במשה רבינו ע"ה.

בכח ההכנה זוכה לסיוע מן השמים

והָיָה בַיּוֹם הַשְּׁשִׁי וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יָבִיאוּ (טז ה). עיקר התחלת כל דבר הוא להכין עצמו כדי לזכות לקדושה היורדת מן השמים, כמו שפירש **בפנים יפות** (צו) שהתורה נמשלה לאש ככתוב (ירמיה כג כט) 'הֲלוֹא כֹה דִבַּרְתִּי כְּאֵשׁ', וכמו שבעבודת הקרבנות הייתה המצוה להקדים תחילה אש מן ההדיוט כדי שתרד עליה אש מן השמים, כך גם בעבודת האדם כפי מה שמעורר עצמו מלמטה כך זוכה לתוספת התעוררות משמים, וכמו שאמרו (שהש"ר ה ב ב) פתחו לי פתח כחודה של מחט וכו', וכיון שאדם פותח ומביא אש מן ההדיוט, מסייעים אותו באש של מעלה - אש אוכלה אש.

ענין ההכנה לכל דבר שבקדושה

כל דבר שבקדושה צריך להקדים לפניו הכנה ויגיעה, בבחינת 'דַּע אֵת אֱלֹהֵי אָבִיךָ וְעִבְדֵהוּ' (דה"א' כח ט), להיות עבודת ה' מתוך ידיעה,

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לגנוב ללא אישור
 מפורש בכתב ממכון אור לישראלים
 עיצוב ועימוד: שוקי קנר

מגיד מאיר ממעשרותי

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

מצוות נטילת ידים - זיכוך המידות על ידי העלאתם אל הדעת

במאמר זה, מבאר רבינו את כוחה הגדול של מצוות נטילת ידיים, ובעיקר את ענין הגבהת הידיים בעת הנטילה, כפי שנרמז בלשון הפסוק "כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל".

יסודו של המאמר הוא על פי הידוע ש'משה' הוא אור הדעת המאיר לכל ישראל, והוא המגביה ומרומם את נשמות ישראל לשרשם, על ידי שמרומם את המידות שבכל נפש ונפש מישראל, שיאיר בהם אור ידיעת ה' ואור החכמה שממנו נולדים כל מידות הנפש האלוקית לאהוב את ה' וליראה ממנו, ועל ידי זה לצייר מחדש את המידות כראוי וכנכון.

ולהבין מהותה של עבודה זאת, נקדים שנתבאר בספרים הקדושים כי יש שני דרכים בהעלאת המידות והמחשבות, האחת והיא המוזכרת בריבוי פעמים בכתבי המגיד, היא העבודה של העלאת המחשבות והמידות, שהאדם מעלה כל מידה אל מקורה בקדושה, בעת ניסיון כשעולים לפניו המחשבות זרות, ואמנם שייכותה לכל איש ואיש שנויה במחלוקת בין צדיקי הדורות, שיש דעה שבשעה שאדם מחפש ומפשפש במחשבות זרות שלו על מנת להעלותם, כשעדיין לא רומם את עצמו לגמרי מתוך ציפורניהם וטלפיהם, ועדיין יש חשש גדול שיחזור וימשכוהו לתוכו, הוא בגדר "מתאבק עם מנוול" שמתנוול עמו, כלומר שכאשר אדם נאבק עם מנוול שהוא מטונף ומזוהם וממילא אוחד בו וממשמש בו בחזקה - בהכרח שידבק בו מעט או הרבה מזוהמתו, ואילו עבודה זו נאמרה לפי דעה הנזכרת - רק לצדיקים וקדושים כדוגמת המגיד ותלמידיו.

ובאמת ביושר דברי אמת ובספר התניא כתבו שלא להתעסק בהעלאת המחשבות כי עבודה זאת היא עבודת הצדיק שאין לו שייכות בעצם למחשבה זרה, אולם אדם שמחשבותיו מתעוררות מחמת הרע המעורב בלבו, וממילא הוא שבו בתוך המחשבה, אינו יכול להעלותה, אמנם הרה"ק רבי יחיאל יצחק אייזיק מקאמארא סובר שענין זה שייך לכל אחד ואחד ממש, וכן משמעות דברי דודו הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב שעל ידי קבלת מסירות נפש אפשר לכל אחד להעלות המחשבות שנופלות במחשבתו, ויש עוד דרך בזה, לתקן את המחשבות על ידי שיהרהר בשמות הק' שאליהם שייכים המחשבות (למשל מידת חסד בשם א-ל ומידת גבורה בשם א-להים), ובכך יעלה את הניצוצות.

ואמנם יש עוד עבודה שהיא כללית יותר, ושווה יותר לכל נפש, והיא עבודת תיקון המידות בהתיישובות הדעת, היינו שמתבונן בעת שדעתו מיושבת בכל מידה ומידה מתחילתה איך לזכרה ולהעמידה על מקומה, ללא שמשקיע מחשבתו באותם מחשבות זרות בפרטות שנפלו בדעתו, והיא המחשבה בבירור ותיקון המידות עצמם, וכפי שהיה המגיד נוהג בעצמו.

ועוד יש עבודה שלישית, שהיא כללית יותר, והיא בחינת **נטילת ידים**, שעניינה להעלות ולייחד את ההרגשים אל השכל, כי מקורם של ההרגשים הוא בשרשים שונים בנפש המשתייכים לשבעת המידות, והעקמימות שמתפשטת מתוכם אל המידות הרעות נובע מפאת התרחקות הכח השכלי מתוכם, באופן שאין השכל שולט עליהם ומאיר בהם ומחיה אותם באופן של התפשטות גמורה, ואז לא די שהרגשות עצמם מעורבות ונוטות אפילו אל עניינים שהם היפך השכל לגמרי (כגון תאוות עולם הזה), אלא שהרגשות עולות אל השכל שיחשוב בהם ותשלוט שפחה על גברתה, תחת הראוי והנכון להיות, שהשכל שהוא המלך על כל הרגשות (כידוע שהראש הוא מלך על כל האיברים) הוא אשר ימנה את שרי ממשלתו ויצייר את חדרי מלכותו, ועל כן העצה היא לאסוף שוב את כל הרגשות אל השכל, ולחדש את ההרגשים, באופן שיתפשטו באופן הראוי והנכון על פי עצת החכמה.

ומכיון שחיותם הרוחנית של שני הידיים, הם חלקי הנפש שבהם מתפשט השכל של האהבה והיראה מתוך המוח - מקור המחשבה באדם, יובן היטב עניינה של מצווה שכשמה כן היא, לקחת את הידיים, הם האהבה והיראה, לשפשפם ולזככם, ולהעלותם למעלה אל הראש, שהכוונה הפנימית היא להביאם אל תוך עולם השכל, ועל ידי זה **לחדש את האהבה והיראה** שיוולדו מחדש ממקומם הנכון שהוא הדעת, על ידי המשכת אורה של מצווה זאת שמכוחה מקבל האדם כח ליצור בנפשו התבוננות מחודשת שעל ידה ימשכו מחדש אותיות המחשבה על ידי "שכל הפועל" שבידיים, וממילא גם ליצור אותיות חדשות של אהבת ויראת ה', וזה סוד עבודת נטילת ידיים שחרית ונטילת ידיים לסעודה.

וְהָיָה כְּאִשֶּׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וַיִּגְבַּר יִשְׂרָאֵל (שמות יז א), זֶה סוּד נְטִילַת יָדַיִם, וְסוּד (תהלים קלד, ב) 'שֵׁאוּ יָדְכֶם קִדְשׁ', וְמָה שְׂמַגְבִּיהֵם הַיָּדַיִם נִגְדַּד הָרָאשׁ וְהַמוֹחִין אַחַר נְטִילַת יָדַיִם. פְּרוּשׁ כִּי כְּשֶׁהִנְאִי בְּנֵה בַיִת גְּרוּעַ מְאֹד, וְאִין מְקוּם טוֹב בְּבֵית אִשֶּׁר בְּנֵה, אִין שׁוּם חֶלֶק מֵהַבֵּית הָרְאוּי לְשִׁמֵשׁ לְתַכְלִית שְׁבִשְׁלָה בְּנֵה הַבֵּית, אִין תִּקְנָה אִין לוֹ עֵצָה לְתַקֵּן הַבֵּית עַל יַדֵי תִיקוּן פְּרִטִי תַבְנִיתוֹ, כִּיּוֹן שְׁכַל יִסוּד הַבְּנִין וְשִׁרְטוּט צִיּוּר חֲדָרָיו בְּמִשׁוּגָה הוּא, אֲלֵא מוֹכַרְח הוּא לְסַתֵּר כָּל הַבַּיִת, וְלַחְזֹר וְלִבְנוֹת מִחֲדָשׁ, עַל יַדֵי הַצֵּבֶת הַיִּסוּדוֹת וְכַל פְּרִטֵי הַבְּנִין כְּטוֹב בְּעִינָיו.

וְקִדְמָה שְׂיִבְנֶה פַעַם שְׁנִית צָרִיךְ לִקַּח כָּל הַבַּיִת כְּלוֹ בְּמַחְשָׁבָה שְׁלוֹ, לְצִייר בְּשִׁכְלוֹ אֶת הַבַּיִת בְּכַלּוֹת, כְּלוֹמֵר לַעֲיִין בְּתַכְלִית שְׁבִשְׁלוֹ נִבְנָה וְשִׁלְצוּרְכוֹ רוּצָה לְתַקֵּן תַּמוּנַת הַבַּיִת, דְּהֵינּוּ בְּשִׁכְלוֹ הַזֶּךְ בַּעֲצֵם הַשְׁכַּל שְׁבוּ מִבֵּין אֶת תַּכְלִית מֵהוּתוֹ שֶׁל הַבַּיִת, וְזֶהוּ כְּשִׁמּוּשׁ בְּזַכּוּת הַשְׁכַּל מִבְּלִי בְּלוּבִי טְרוּדוֹת וּמַחְשְׁבוֹת הָעִשְׂיָה, וְלִהְבִּין אִיךְ לִבְנוֹת הַבַּיִת שׁוֹב מִחֲדָשׁ לְהִיּוֹת טוֹב מְאֹד. לְאַפּוֹקִי אִם אִין הַבַּיִת גְּרוּעַ אֲלֵא בְּמְקוּם אֶחָד, שֶׁהִשְׁרְטוּט הַכְּלָלִי שֶׁל בְּנִין בֵּיתוֹ נִכּוֹן הוּא, וְרַק בְּפִרְט אֶחָד שְׁגָה, אֲזַ הַבְּנָאִי אִינוֹ לִוְקַח כָּל הַבַּיִת בְּשִׁכְלוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהַצּוּרָה הַכְּלָלִית שֶׁל הַבַּיִת הִיא כְּתִיקְנָה, וּמִמְלֵאָתָה גַם עִכְשֵׁיו אֶת תַּכְלִית כּוּוֹנַת הַבּוֹנֵה, רַק הַמְּקוּם הַגְּרוּעַ הִפְרַט שֶׁבְּתוֹךְ הַבַּיִת שְׁאִינוֹ כְּרָאוּי, רַק בּוֹ צָרִיךְ לְהַתְּבַוֵּן לְתַקֵּן כְּרָאוּי לִישֵׁרוֹ וְלַכּוּיִן לְפִי הַמִּידָה הַנִּכּוֹנָה לְכוּוֹנַת שִׁימוּשׁ.

כִּן אִם יֵשׁ לְאָדָם אֶהְבָּה גְּרוּעָה מְאֹד הֵינּוּ שֶׁעֲצֵם הַדְּבַר שְׁאוּהֵב הוּא עֵנִין גְּרוּעַ מִיִּסוּדוֹ, שְׁאִין מִן הַנִּכּוֹן לְאֵהְבוֹ כְּלָל, נִמְצָא שֶׁהָאֵהְבָה שְׁבִלְבוּ מְלֻבְשָׁה בְּאוֹתִיּוֹת גְּרוּעִים שֶׁהָאוֹתִיּוֹת וְהַתִּיבּוֹת שֶׁבְּמַחְשָׁבָה הֵם הַצּוּרָה שְׁבָה כּוּחוֹת הַנֶּפֶשׁ בְּאִים לִידֵי גִילּוֹ, וְהָאוֹתִיּוֹת נִמְשָׁלִים לְבִנְיָן, כִּי עַל יַדֵי צִירוֹן הָאוֹתִיּוֹת נִבְנִים בְּתִים שֶׁבְּתוֹךְ הַנֶּפֶשׁ לְמִידוֹת אֵהְבָה וִירָאָה וְכִיּוּצָא, לְכִן צָרִיךְ לְתַקֵּן לְאֵהְבָה זֹ אוֹתִיּוֹת אַחֲרִים לְהַלְבִּישׁ אֶת הָאֵהְבָה בְּאוֹתִיּוֹת אֵהְבַת ה' וְלִיתֵן צוּרָה נִכּוֹנָה לְכַח אֵהְבַתוֹ הַפְּנִימִית, שֶׁתַּלְבֵּשׁ בְּאֵהְבַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִקַּח בְּמוֹחִין וּבְשִׁכְלוֹ אִיךְ לְהַפּוֹךְ לְגַמְרֵי אֶת רִגְשׁ הָאֵהְבָה שְׁבִלְבוּ וְלַעֲבֹד לְהַבּוּרָא יְתִבְרַךְ בְּאֵהְבָה זֹ.

אֲבָל אִם לֹא יֵשׁ קְלִקוּל בַּעֲצֵם הָאֵהְבָה, אֲלֵא בְּאֵמַת גַּם עִכְשֵׁיו אוֹהֵב אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, רַק קְלִקוּל בְּאֵהְבַתוֹ מְצַד מָה שֶׁלֹּא נִתְבַּרְרָה אֵהְבַתוֹ לְגַמְרֵי לְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעַדִּיין מְעוּרְבִים בֵּה מַעַט אֵהְבּוֹת זְרוֹת, אֲזִי אִין צָרִיךְ לִקַּח בְּשִׁכְלוֹ לַעֲיִין מִחֲדָשׁ בְּכַל שׁוֹרֵשׁ הָאֵהְבָה, כִּיּוֹן שֶׁטּוֹבָה הִיא, רַק הַקְּלִקוּל מוֹעֵט, לַעֲיִין בְּאוֹתוֹ קְלִקוּל שֶׁנִּתְקַלְקַל בְּאֵהְבַתוֹ לְפִי דְרַגְתּוֹ, וְלִבְרַר אֶת הַטּוֹב מֵהָרַע.

חדש! כרך שלישי בסדרה

מאחורי הקלעים של בית הדין

המבטא לדיונים

הצגה מרתקת לדיוני היכל בית הדין בכל תחומי ההלכה הנוגעים לחייו של כל יהודי
מכתלי בית הדין - ג' משולחני של האגון רבי מנחם מנדל פומרניץ שליט"א
ראש בית הוראה לדיוני ממונות "באר ישראל" ודיש מתיבתא "עוז וחדר"
מבוא פלאי | מקבץ פסקי דיני ממונות אקטואליים | קונטרס דיני ממונות בתקופת הקורונה

אור דיני התורה לישרי לב

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

ונזכה לראות בנין בית המקדש בתפארתו

מוציא לאור

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66